

Raport z realizacji Programu Rozwoju Innowacji Województwa Lubuskiego za okres od stycznia do grudnia 2017 r.

Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego
Departament Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym

Zielona Góra, wrzesień 2018 r.

Spis treści

1. Wprowadzenie	3
2. Diagnoza działalności innowacyjnej w regionie.....	4
3. Postęp w realizacji celów Programu Rozwoju Innowacji	14
4. Wnioski wynikające z realizacji PRI w 2017 r.	50
5. Rekomendacje w zakresie planowania działań.	52
6. Załączniki.....	53

1. Wprowadzenie

Niniejszy Raport z realizacji Programu Rozwoju Innowacji Województwa Lubuskiego obrazuje wybrane najważniejsze aktywności realizowane w 2017 r, wpływające na wdrażanie Programu Rozwoju Innowacji Województwa Lubuskiego (PRI). Dokument przedstawia możliwie aktualny stan innowacyjności województwa lubuskiego, przy wykorzystaniu dostępnych danych statystyki publicznej. Opracowanie zawiera diagnozę przygotowaną przez Urząd Statystyczny w Zielonej Górze (pełna diagnoza zawarta w załączniku) oraz przykładowe działania i aktywności realizowane w 2017 r., wpisujące się w realizację celów wyznaczonych w PRI. Dokument przedstawia dostępne dane statystyczne statystyki publicznej dla 2016 roku, natomiast w odniesieniu do danych przeliczanych w relacji do PKB dane statystyczne dla 2015 roku z uwagi na brak dostępu do innych.

Program Rozwoju Innowacji (PRI) jest dokumentem odpowiadającym na wyzwania okresu programowania 2014-2020 związane z podejściem do polityki innowacyjnej, opartym na identyfikacji inteligentnych specjalizacji regionu w ramach procesu przedsiębiorczego odkrywania, postawione zarówno przed przedsiębiorcami, sektorem nauki i instytucjami otoczenia biznesu oraz samorządem regionalnym. Program został zatwierdzony Uchwałą Nr 91/1051/16 Zarządu Województwa Lubuskiego z dnia 23 lutego 2016 r. oraz uzupełniony o Ocenę Oddziaływania na Środowisko Uchwałą nr 120/1551/16 Zarządu Województwa Lubuskiego z dnia 27 lipca 2016 r. Proces jego powstania zapoczątkowała identyfikacja obszarów inteligentnej specjalizacji regionu. Podniesienie innowacyjności i konkurencyjności regionu, poprzez rozwój nowych przewag w ramach wybranych obszarów inteligentnej specjalizacji regionu stanowi jeden z celów wdrożenia PRI jest. Przewagi konkurencyjne będą osiągnięte zarówno poprzez zwiększanie wartości dodanej w sektorach już funkcjonujących w regionie oraz poprzez inwestycje skierowane do nowych, innowacyjnych i dynamicznie się rozwijających branż. Ponadto PRI jest dokumentem spełniającym warunek wstępny ex-ante dla Celu Tematycznego 1 Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w okresie 2014-2020.

Program Rozwoju Innowacji w województwie lubuskim jest monitorowany corocznie na podstawie analizy działań realizujących Cele Strategiczne dokumentu, a ponadto dostępnych wskaźników statystycznych z zakresu innowacyjności oraz powiązanych dziedzin takich jak: edukacja, nauka oraz ekonomia oraz Inteligentne Specjalizacje województwa lubuskiego.

Raport przedstawia również wybrane przykłady podjętych działań wraz z ich charakterystyką, osiągniętymi rezultatami oraz wysokością i źródłami poniesionych nakładów finansowych. W opracowaniu wykorzystano także dane statystyczne udostępnione przez Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, przykłady realizacji projektów dofinansowywanych w ramach Regionalnego Programu

Operacyjnego RPO - Lubuskie 2020 oraz informacje przekazane przez Departament Przedsiębiorczości i Strategii Marki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego i instytucje, oddziałujące na sferę innowacyjności: Uniwersytet Zielonogórski, Centrum Przedsiębiorczości i Transferu Technologii Uniwersytetu Zielonogórskiego, Państwową Wyższą Szkołę Zawodową w Sulechowie¹ – Lubuski Ośrodek Innowacji i Wdrożeń Agrotechnicznych w Kalsku, Wojewódzki Ośrodek Metodyczny w Gorzowie Wlkp., Wojewódzki Urząd Pracy w Zielonej Górze, Agencję Rozwoju Regionalnego S.A. w Zielonej Górze.

2. Diagnoza działalności innowacyjnej w regionie

Do niniejszego dokumentu załączono opracowanie przygotowane przez Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, przedstawiające poziom innowacyjności, trendy w tej dziedzinie dla województwa lubuskiego oraz porównanie do innych regionów oraz kraju. Pełna treść opracowania jest załącznikiem do niniejszego raportu. Materiał zawiera m.in. następujące wskaźniki oraz miary w zakresie innowacyjności oraz dziedzin powiązanych z tą sferą:

- produkcja sprzedana przemysłu,
- produkcja budowlano-montażowa,
- produkt krajowy brutto,
- liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON,
- liczba podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego,
- liczba pracujących,
- współczynnik aktywności zawodowej,
- liczba podmiotów, które prowadziły działalność badawczo-rozwojową,
- udział podmiotów z sektora przedsiębiorstw w ogóle jednostek wykazujących aktywność badawczą,
- podmioty aktywne badawczo na 100 tys. ludności,
- liczba podmiotów aktywnych badawczo w przeliczeniu na 100 tys. podmiotów gospodarczych,
- nakłady na działalność badawczo-rozwojową,
- nakładów wewnętrznych zrealizowano w sektorze przedsiębiorstw,
- nakłady na B+R według rodzajów badań,
- nakłady na B+R na mieszkańca / na pracującego,
- nakłady na B+R według dziedzin nauki,

¹ Z dniem 1 września 2017 r. Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sulechowie stała się Zamiejscowym Wydziałem w Sulechowie Uniwersytetu Zielonogórskiego.

- nakłady na B+R według źródeł finansowania,
- udział sektora przedsiębiorstw i sektora rządowego w finansowaniu nakładów na prace badawczo-rozwojowe,
- nakłady wewnętrzne na B+R według źródeł finansowania,
- relacja nakładów na B+R do PKB,
- zasoby ludzkie dla nauki i techniki,
- zasoby ludzkie dla nauki i techniki jako odsetek ludności aktywnej zawodowo,
- struktura zasobów ludzkich dla nauki i techniki według kategorii,
- studenci kierunków zaliczanych do dziedzin nauki i techniki (N+T),
- udział studentów dziedzin nauki i techniki (N+T) w ogóle studentów w województwie lubuskim,
- pracujący w działalności B+R,
- pracujący w przemyśle w % pracujących w B+R,
- pracujący w B+R na 1000 osób aktywnych zawodowo,
- przedsiębiorstwa, które otrzymały publiczne wsparcie finansowe na działalność innowacyjną (w % przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie),
- uwarunkowania działalności innowacyjnej,
- przedsiębiorstwa, które oceniły znaczenie danej bariery innowacyjności w latach jako "wysokie" w % przedsiębiorstw nieinnowacyjnych,
- przedsiębiorstwa, które oceniły znaczenie czynników utrudniających działalność innowacyjną jako „wysokie” w % przedsiębiorstw aktywnych innowacyjnie,
- zgłoszone wynalazki i udzielone patenty,
- wynalazki zgłoszone i patenty udzielone na 1 mln mieszkańców.

2.1. Metodologia pozyskiwania oraz opracowywania danych statystycznych w statystyce publicznej.

Dane dotyczące działalności badawczo-rozwojowej pochodzą z badania, którym są objęte podmioty prowadzące działalność badawczą i rozwojową w sposób ciągły lub doraźny, zlecające wykonanie prac badawczych i rozwojowych oraz asygnujące środki na badania naukowe i prace rozwojowe. Są to:

1. osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, w których:

- rodzaj działalności jest zaklasyfikowany według klasyfikacji PKD jako działalność w zakresie prowadzenia badań naukowych i prac rozwojowych – dział 72 (metoda pełna);
 - prowadzone są prace badawczo-rozwojowe obok innej przeważającej działalności (metoda doboru celowego). Do tej grupy podmiotów zaliczane są obok aktywnych innowacyjnie inne jednostki. Nierzadko są to państwowe i samorządowe jednostki organizacyjne, w których prowadzenie prac badawczych i rozwojowych ma znaczenie marginalne, w szczególności szpitale, ogrody botaniczne i parki narodowe, agencje i instytucje rządowe oraz organy władzy. W tej grupie podmiotów znajdują się również te, które do swoich podstawowych zadań zaliczają działalność informacyjną, upowszechnianie wiedzy i popularyzację osiągnięć nauki i techniki, rozwój kultury oraz inne funkcje wspomagające związane z rozwojem nauki i techniki (w szczególności zalicza się tu pomocnicze jednostki naukowe PAN oraz biblioteki, archiwa, muzea).
2. szkoły wyższe, które prowadzą działalność na podstawie ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (metoda pełna);
 3. Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, Narodowe Centrum Badań i Rozwoju, Narodowe Centrum Nauki, Państwowa Agencja Atomistyki, ministerstwa, urzędy marszałkowskie, Wojewódzkie Urzędy Pracy (metoda pełna);
 4. Urzędy centralne, urzędy miast i gmin, państwowe jednostki organizacyjne (metoda doboru celowego), a także: podmioty przekazujące środki krajowe na koordynowane transgraniczne działania badawczo-rozwojowe, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Narodowe Centrum Badań i Rozwoju, Narodowe Centrum Nauki, Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych.

Dane dot. innowacji w przemyśle pochodzą z badania, którym objęte są podmioty prowadzące działalność gospodarczą zaklasyfikowaną według PKD w zakresie górnictwa i wydobywania (sekcja B), przetwórstwa przemysłowego (sekcja C), wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych (sekcja D), dostaw wody, gospodarowania ściekami i odpadami oraz działalności związanej z rekultywacją (sekcja E), w których liczba pracujących wynosi 50 osób i więcej – badanie pełne oraz próba reprezentacyjna jednostek o liczbie pracujących od 10 do 49 osób (25%).

Dane dot. innowacji w sektorze usług pochodzą z badania, którym objęte są podmioty, w których liczba pracujących wynosi 10 osób i więcej, prowadzące działalność zaklasyfikowaną według PKD do działu 46, sekcji H, sekcji J, sekcji K, działu 71, 72, 73 – metoda reprezentacyjna (około 25%).

2.2. Wnioski z analizy danych statystycznych poziomu krajowego

Podstawowe dane i wskaźniki dotyczące działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej w województwie lubuskim w 2016 r. uległy poprawie w stosunku do notowanych przed rokiem, tj. danych z 2015 r.

- W województwie lubuskim w roku 2016 liczba jednostek prowadzących działalność badawczo-rozwojową była nieco wyższa niż w 2015 r., jednak notowany wzrost był mniej dynamiczny niż w latach poprzednich oraz w porównaniu ze średnim wzrostem liczby podmiotów aktywnych badawczo w kraju. W grupie podmiotów aktywnych badawczo w województwie relatywnie wysoki, i nadal rosnący, był odsetek podmiotów z sektora przedsiębiorstw.
- Podstawowe wskaźniki odzwierciedlające nasycenie województwa podmiotami prowadzącymi działalność badawczo-rozwojową w roku 2016 sukcesywnie rosną, nie osiągają jednak wartości średnich notowanych dla kraju. Liczba podmiotów aktywnych badawczo w przeliczeniu na 100 tys. podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON utrzymuje się na poziomie prawie o połowę niższym niż średnio w kraju i ponad 3-krotnie niższym niż w województwie podkarpackim, w którym wartość tego wskaźnika była najwyższa w kraju.
- W 2016 r. w porównaniu z poprzednim rokiem nakłady na działalność B+R zmniejszyły się, po znacznym wzroście w skali roku notowanym w 2015 r. Nakłady na B+R w przeliczeniu na 1 mieszkańca nadal są najniższe w kraju.
- Większość nakładów wewnętrznych zrealizowano w sektorze przedsiębiorstw, przy czym udział tego sektora w ogóle nakładów na B+R zwiększył się w skali roku. Ponad 1/3 ogółu nakładów wewnętrznych na B+R zrealizowano łącznie: w sektorze szkolnictwa wyższego, w sektorze rządowym oraz w sektorze prywatnych instytucji niekomercyjnych.
- Po znacznym wzroście (prawie o 1/4) nakładów w dziedzinie nauk inżynieryjnych i technicznych notowanym w 2015 r., w 2016 zanotowano niewielki spadek nakładów w tym obszarze. Udział nakładów w dziedzinie nauk inżynieryjnych i technicznych w ogóle nakładów na badania i rozwój był jednak nieco większy niż przed rokiem i wyniósł ponad 76%.
- W województwie lubuskim najwięcej środków na nakłady na działalność B+R pochodziło z sektora przedsiębiorstw. Udział tego sektora w finansowaniu nakładów na B+R w roku 2016 wyniósł ponad 55%.
- Lubuskie wyróżnia niewielka intensywność prac w zakresie działalności B+R wyrażona udziałem nakładów na badania i prace rozwojowe w PKB. Trzeba jednak podkreślić brak naukowo-badawczych placówek resortowych w województwie, który jak się okazuje (także w innych województwach) wpływa na niskie wartości tego wskaźnika. Relatywnie wysoki wzrost nakładów na badania i rozwój

w województwie lubuskim w 2015 r. zdecydował o poprawie wskaźnika intensywności prac badawczo-rozwojowych w stosunku do notowanego przed rokiem. Biorąc jednak pod uwagę szacowany dla województwa lubuskiego wzrost PKB w 2016 r. w porównaniu z poprzednim rokiem oraz zanotowany spadek nakładów na B+R w ujęciu rocznym, można spodziewać się pogorszenia wartości tego wskaźnika w stosunku do notowanego przed rokiem.

- W województwie lubuskim udział ludności stanowiącej zasoby dla nauki i techniki w ludności aktywnej zawodowo był znacznie niższy niż średnio w kraju. Wyraźnie mniejszy niż średnio w kraju był odsetek ludności wyróżnionych ze względu na wykształcenie. Mniejszy niż średnio w kraju był także odsetek specjalistów i inżynierów oraz pozostałych specjalistów, przy wyższym niż w większości województw udziale techników i innego średniego personelu.
- W Lubuskim utrzymują się niekorzystne z punktu widzenia zasobów dla nauki i techniki zjawiska związane ze spadkiem ogólnej liczby studentów, w tym na kierunkach zaliczanych do dziedzin nauki i techniki. W porównaniu z 2015 r. znaczny spadek liczby studentów wystąpił w podgrupie produkcji i przetwórstwa, inżynierii technicznej oraz architektury i budownictwa. Wzrost liczby studentów wystąpił jedynie w podgrupie technologii teleinformatycznych oraz fizycznej. W porównaniu z poprzednim rokiem zmniejszyła się także liczba absolwentów, przy czym liczba absolwentów kierunków zaliczanych do dziedzin N+T spadła w mniejszym stopniu niż liczba absolwentów ogółem.
- Pracujący w działalności badawczo-rozwojowej stanowią 0,7% ogółu pracujących w województwie (tj. mniej niż średnio w kraju). Blisko $\frac{3}{4}$ ogółu pracujących w działalności badawczo-rozwojowej w województwie lubuskim stanowili pracownicy sektora szkolnictwa wyższego i rządowego. Osoby pracujące w sektorze przedsiębiorstw stanowiły nieco ponad 32% ogółu pracujących w B+R, tj. o ponad 8 p. proc. mniej niż średnio w kraju. W populacji pracujących w B+R ponad 87% stanowili pracownicy naukowo-badawczy, spośród których prawie co piąta osoba pracowała w przemyśle.
- Średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw objętych badaniem w województwie lubuskim zwiększył się w skali roku, pozostał jednak na poziomie niższym niż średnio w Polsce. Największy odsetek przedsiębiorstw innowacyjnych notuje się w populacji przedsiębiorstw dużych, o liczbie pracujących powyżej 249 osób, spośród których ponad połowę stanowiły podmioty prowadzące działalność innowacyjną.
- Niewielkim, jednak pozytywnym zmianom aktywności przedsiębiorstw w zakresie innowacyjności towarzyszył wzrost udziału przychodów netto ze sprzedaży produktów nowych lub istotnie ulepszonych w przychodach netto ze sprzedaży ogółem.
- Większość ogółu przychodów ze sprzedaży produktów innowacyjnych (ponad 67%) stanowiły przychody ze sprzedaży produktów innowacyjnych na eksport. W niektórych działach przemysłu

(np. w produkcji wyrobów farmaceutycznych, w produkcji wyrobów tekstylnych) odsetek ten wynosił prawie 100%.

- Nieznacznie niższy niż średnio w kraju był udział podmiotów wysokiej i średnio-wysokiej techniki w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego. Wysoki w skali kraju (wyższy niż średnio w województwach) był natomiast udział przychodów netto ze sprzedaży produktów w przedsiębiorstwach należących do działów PKD zaliczanych do wysokiej i średnio-wysokiej techniki w ogóle przychodów netto ze sprzedaży produktów.
- Nakłady na działalność innowacyjną zarówno w przedsiębiorstwach przemysłowych, jak i w przedsiębiorstwach usługowych były niższe w stosunku do poniesionych w 2015 r., pozostały jednak na poziomie wyższym niż w latach 2006-2014.
- W ostatnich latach przedsiębiorstwa przemysłowe w województwie lubuskim w stosunkowo niewielkim stopniu finansują nakłady na innowacje ze środków własnych, przy czym w 2016 r. zanotowano wzrost udziału środków z tego źródła finansowania.
- W latach 2014-2016 zmniejszył się odsetek przedsiębiorstw przemysłowych aktywnych innowacyjnie, które otrzymały publiczne wsparcie finansowe na działalność innowacyjną, w tym na działalność badawczo-rozwojową (m.in. granty, dotacje, ulgi podatkowe, kredyty preferencyjne). Odsetek ten był jednak wyższy niż w większości województw. Województwo lubuskie wyróżnia najwyższy w kraju odsetek przedsiębiorstw objętych wsparciem finansowym przez podmioty szczebla lokalnego (na poziomie 17,9% wobec 5,8% średnio w kraju).
- Większość przedsiębiorstw przemysłowych, które w latach 2014-2016 nie wdrożyły innowacji, jako przyczynę braku aktywności w zakresie innowacyjności podały brak przekonującego powodu dla wprowadzenia innowacji. Wśród przyczyn niewprowadzenia innowacji w latach 2014-2016, których znaczenie oceniono jako „wysokie” najczęściej przedsiębiorstw wskazało brak dobrych pomysłów na innowacje, brak potrzeby wdrażania innowacji z uwagi na wcześniejsze innowacje oraz niski popyt na rynku. Najrzadziej jako „wysokie” oceniono znaczenie przyczyny: brak potrzeby wdrażania innowacji z uwagi na niewielką konkurencję na rynku.
- W województwie lubuskim liczba wynalazków zgłaszanych w Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej od lat jest najmniejsza w kraju. Jednakże należy zauważyć, iż w ostatnich latach liczba zgłoszonych wynalazków nieznacznie rośnie, podobnie jak ich udział w ogóle wynalazków zgłoszonych w kraju.
- Udział wynalazków z województwa lubuskiego w ogóle wynalazków w kraju zwiększył się w porównaniu z 2015 r. z 1,3% do 1,6%.

- W 2016 r. zmniejszyła się w województwie lubuskim liczba zgłoszeń wzorów użytkowych w Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej. Jednocześnie 2-krotnie wzrosła liczba udzielonych praw ochronnych w Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej.
- Liczba udzielonych patentów w przeliczeniu na 1 mln mieszkańców wyniosła 23,6 i była nieco wyższa niż przed rokiem (22,6), jednak prawie 4-krotnie niższa niż średnio w kraju (87,7).
- W 2016 r. przychody netto ze sprzedaży produktów w przedsiębiorstwach należących do działów PKD zaliczanych do wysokiej i średnio-wysokiej techniki stanowiły 39,9% przychodów netto ze sprzedaży produktów. Był to jeden z wyższych wskaźników w kraju (wyższy udział notowano w województwach: dolnośląskim (58,5%), śląskim (46,0%) i podkarpackim (44,3%) wobec średniej wartości w kraju równej 34,8%.
- W przedsiębiorstwach przemysłowych nakłady na działalność innowacyjną zrealizowane w 2015 r. (721 mln zł) były co najmniej 2-krotnie wyższe niż w kolejnych latach poprzedniej dekady.
- Udział przedsiębiorstw otrzymujących publiczne wsparcie dla działalności innowacyjnej w ogóle przedsiębiorstwach przemysłowych aktywnych innowacyjnie w latach 2014-2016 był wyższy niż w większości województw i wyniósł 29,5%, przy średnim w kraju na poziomie 23,5%.
- Odsetek przedsiębiorstw przemysłowych wprowadzających nowe lub istotnie ulepszone dla rynku produkty średnio wyniósł 6,8% (wobec 5,4% w 2015 r.), przy czym znacznie wyższy był w grupie podmiotów o liczbie pracujących 250 i więcej (16,7% wobec 23,3% w 2015 r.) oraz w jednostkach o liczbie pracujących od 50 do 249 osób (11,3% wobec 8,5% w 2015 r.).
- W 2016 r. w województwie lubuskim udział przedsiębiorstw przemysłowych prowadzących współpracę w zakresie działalności innowacyjnej, tj. aktywnie brały udział we wspólnych projektach dotyczących działalności innowacyjnej z innymi przedsiębiorstwami lub instytucjami niekomercyjnymi, w ogóle przedsiębiorstw objętych badaniem wyniósł 5,6% wobec 3,7% w 2015 r.
- Większość nakładów wewnętrznych zrealizowano w sektorze przedsiębiorstw, przy czym udział tego sektora zwiększył się z 40,9% w 2010 r. do 63,4% w 2015 r. i 66,5% w 2016 r. Pozostałe 33,5% nakładów wewnętrznych na B+R zrealizowano łącznie w sektorze szkolnictwa wyższego i w sektorze rządowym.
- Zwiększył się udział środków własnych ponoszonych przez przedsiębiorstwa przemysłowe w finansowaniu nakładów na działalność innowacyjną. W 2016 r. wyniósł 54,6%, wobec 45,0% w 2015 r.
- W 2016 r. w zasobach ludzkich dla nauki i techniki w województwie lubuskim relatywnie wysoki był odsetek techników i innego średniego personelu, który w województwie lubuskim wyniósł 44,1% (wobec 40,2% średnio w kraju).

- W województwie lubuskim stosunkowo wysoki był odsetek osób pracujących w działalności B+R w przemyśle, na poziomie 24,1% wobec 15,4% średnio w kraju. Wyższy udział pracujących w przemyśle w ogóle pracujących w B+R zanotowano jedynie w województwach: podkarpackim (37,2%) i kujawsko-pomorskim (24,5%), przy najniższej wartości tego wskaźnika w województwie mazowieckim (7,9%), lubelskim (10,1%) i zachodniopomorskim (10,3%).
- W populacji pracujących w B+R 1,1 tys. osób, tj. 87,4% ogółu stanowili pracownicy naukowo-badawczy, 7,2% – technicy i pracownicy równorzędni, a 5,4% – pozostały personel. Spośród pracowników naukowo-badawczych prawie co piąta osoba pracowała w przemyśle. Odsetek pracowników naukowo-badawczych pracujących w B+R w przemyśle wyniósł 19,0% wobec 13,7% średnio w kraju. W grupie techników i pracowników równorzędnych pracujących w B+R odsetek pracujących w przemyśle sięgał 55,1% (wobec 21,6% średnio w kraju).
- W 2016 r. odsetek przedsiębiorstw, które współpracowały w zakresie działalności innowacyjnej w grupie podmiotów przemysłowych wyniósł 19,1%, tj. zwiększył się w porównaniu z poprzednim rokiem (o 2,8 p. proc.).
- Udział absolwentów kierunków dziedzin nauka i technika (N+T) w ogóle absolwentów w województwie wyniósł 27,4%, tj. zwiększył się w porównaniu z 2015 r. (kiedy wyniósł 25,3%).
- Z ogółu nakładów na działalność B+R najwięcej środków przeznacza się na prace w dziedzinie nauk inżynierskich i technicznych. W 2016 r. odsetek nakładów zrealizowanych w tej dziedzinie nauki wyniósł 76,5% i był nieco większy niż przed rokiem (w 2015 r. wyniósł 75,3%). W ogóle nakładów na działalność badawczo-rozwojową zwiększył się także udział środków wydatkowanych w dziedzinie nauk przyrodniczych, który wyniósł 9,6% wobec 6,9% w 2015 r. oraz w pozostałych dziedzinach nauki (tj. łącznie w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz humanistycznych), które stanowiły 6,5% ogółu nakładów na działalność badawczo-rozwojową, wobec 4,5% w 2015 r.

2.3. Badanie innowacyjności na poziomie europejskim

Komisja Europejska publikuje coroczny ranking innowacyjności krajów Unii Europejskiej pn. *European Innovation Scoreboard - Europejska Tablica Wyników Innowacyjności*, która zawiera analizę porównawczą wyników w zakresie innowacyjności w krajach UE, innych krajach europejskich oraz światowych liderów. Ocenia relatywne mocne i słabe strony w zakresie innowacyjności oraz dziedzin powiązanych. Regionalna tablica wyników innowacyjności jest terytorialnym rozszerzeniem europejskiego wydania, która przedstawia ocenę innowacyjności europejskich regionów w oparciu o określoną liczbę wskaźników. Najnowsza edycja tego raportu została opublikowana w 2017 roku.

Komisja Europejska cyklicznie sporządza tabelę wyników innowacyjności, w której bierze pod uwagę 27 szczegółowych wskaźników podzielonych na cztery grupy:

1. Warunki ramowe;
2. Inwestycje;
3. Działalność innowacyjna;
4. Skutki.

W edycji z 2017 r. podkreślono, że wyniki UE w zakresie innowacji wciąż się poprawiają, postęp jest coraz szybszy, a perspektywy są pozytywne. UE nadal poprawia swoją pozycję w stosunku do Stanów Zjednoczonych, Japonii i Kanady. Jednak Chiny doganiają trzykrotnie tempo wzrostu innowacyjności w Unii Europejskiej. Od 2010 r. w UE poziom innowacyjności wzrósł w 18 krajach, a spadł w 10 krajach. Szwecja pozostaje liderem innowacji w UE, a następne pozycje zajmują Dania, Finlandia, Holandia, Wielka Brytania i Luksemburg. Ponadto kraje: Litwa, Holandia, Malta, Wielka Brytania, Łotwa i Francja są najszybciej rozwijającymi się innowatorami. Zarówno w zakresie analiz regionalnych, jak i krajowych opracowanie dzieli badane jednostki na 4 grupy: skromni innowatorzy, umiarkowani innowatorzy, silni innowatorzy, liderzy innowacji.

W Polsce znaczny wzrost wystąpił w 3 regionach (pomiędzy 5% -10%) - województwa zachodniopomorskie, lubelskie i pomorskie, **w 6 regionach nastąpił wzrost umiarkowany (2,5% -5%)** - województwa małopolskie, łódzkie, podkarpackie, **lubuskie (3,1%)**, dolnośląskie oraz wielkopolskie, w 3 regionach nieznaczny (0% do 2,5%) - województwa śląskie, świętokrzyskie, pomorskie. Także w przypadku spadków – w 2 regionach spadek był nieznaczny (0% do -2,5%) - województwo mazowieckie i opolskie, w jednym regionie - Warmińsko-Mazurskim nastąpił spadek umiarkowany (-3.3%). W województwie kujawsko – pomorskim nie odnotowano zmian w tym zakresie.

Wszyscy regionalni liderzy znajdują się ogółem w 11 krajach. Większość liderów innowacji oraz silnych innowatorów znajduje się w krajach określanych jako „stara Unia”. Natomiast umiarkowani i skromni innowatorzy zlokalizowani są głównie w krajach tzw. Nowej Unii (obszar Środkowo-Wschodniej Europy) oraz w krajach Europy Południowej. **Województwo lubuskie zostało ocenione jako skromny innowator, pomimo tego jego wyniki innowacyjności wzrosły w ostatnim czasie.** Region wg. tego badania wyprzedził województwa Warmińsko-Mazurskie i Świętokrzyskie. Sześć regionów w Polsce jest umiarkowanych - trzy regiony są skromne z plusem, a pięć regionów to skromni innowatorzy. Świętokrzyskie jest jedynym skromnym innowatorem z minusem. Wyniki innowacyjności wzrosły w 12 regionach, najmocniej w Zachodniopomorskim (PL42). Wydajność spadła dla dwóch regionów, najmocniej dla województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Wskaźniki innowacyjności podzielono na skalę słaby, umiarkowany, silny oraz wysoki a następnie każdy z nich na 3 części dolną, środkową oraz górną.

Województwo lubuskie zajęło następujące lokaty w wymienionych dziedzinach:

- Odsetek ludności w wieku 30-34 lat posiadających wykształcenie wyższe - dolna 1/3 silnych wyników,
- Wydatki na innowacje niebędące badaniami i rozwojem w MŚP jako odsetek obrotów - górna jedna trzecia silnych wyników,

- Wnioski patentowe do Europejskiego Urzędu Patentowego (EPO) na miliard (Euro) regionalnego PKB - górna jedna trzecia słabych wyników,
- Aplikacje znaków towarowych na miliard (Euro) regionalnego PKB - dolna jedna trzecia umiarkowanych wyników,
- Aplikacje designu na miliard (Euro) regionalnego PKB - górna jedna trzecia umiarkowanych wyników,
- Zatrudnienie w produkcji o średnim i wysokim / wysokim poziomie zaawansowania oraz usługi oparte na wiedzy jako procent całkowitej siły roboczej - środkowa jedna trzecia umiarkowanych wyników,
- Eksport produkcji o średniej i wysokiej / wysokiej technologii jako procent całkowitego eksportu - środkowa jedna trzecia umiarkowanych wyników,
- Publikacje naukowe wśród 10% najczęściej cytowanych publikacji na świecie jako odsetek wszystkich publikacji naukowych regionu - górna jedna trzecia umiarkowanych wyników.

Wg regionalnych profili pokazujących znormalizowane wyniki wskaźników i względne wyniki w porównaniu z krajem i UE, województwo lubuskie ma następujące silne strony:

- Najczęściej cytowane publikacje naukowe 135% w skali kraju (100% oznacza wynik przeciętny),
- Wnioski patentowe EPO 131% w skali kraju,
- Zatrudnienie w produkcji o średnim i wysokim / wysokim poziomie zaawansowania oraz usługi oparte na wiedzy 94% w skali kraju,
- Eksport produkcji średnio-wysokiej / wysokiej technologii 82% w skali kraju,
- Szkolnictwo wyższe 96% w skali UE
- Najczęściej cytowane publikacje naukowe 88% w skali UE,
- Aplikacje designu 88% w skali UE.

Do słabości zarówno na arenie krajowej jak i UE należą: kształcenie ustawiczne (72% PL, 31% UE), międzynarodowe publikacje naukowe (53% PL, 29% UE), publiczno-prywatne publikacje, wydatki na badania i rozwój w sektorze publicznym (42% PL 35%, UE), wydatki na badania i rozwój w sektorze przedsiębiorstw (36%PL, 19% UE).

3. Postęp w realizacji celów Programu Rozwoju Innowacji

W tej części Raportu zaprezentowano realizację Programu Rozwoju Innowacji w 2017 r. poprzez wskazanie wybranych aktywności wpisujących się w cele Programu. Ponadto wskazano inicjatywy wpływające na realizację Inteligentnych specjalizacji województwa lubuskiego, stanowiących charakterystyczne obszary o największym potencjale rozwoju kreowanego poprzez innowacyjność. Dla województwa lubuskiego są to:

- ✓ Zielona gospodarka,
- ✓ Zdrowie i jakość życia,
- ✓ Innowacyjny przemysł.

Powyższe specjalizacje ukierunkowane są na wprowadzenie lubuskiej gospodarki na bardziej innowacyjny i konkurencyjny poziom. Przyczyniają się do tworzenia przewag konkurencyjnych poprzez wzmocnienie potencjału badawczego i innowacyjnego służącego rozwojowi przedsiębiorstw, uczelni, jednostek badawczych oraz parków technologicznych, kapitału społecznego i innowacji. Ponadto specjalizacje wzmacniają wzrost gospodarczy poprzez wprowadzenie nowoczesnych technologii, zmiany strukturalne, zróżnicowanie produktów i usług oraz tworzenie innowacyjnych rozwiązań.

3.1. Realizacja Celów Operacyjnych PRI w RPO-L2020

Program Rozwoju Innowacji jest realizowany bezpośrednio poprzez wdrażanie Regionalnego Programu Operacyjnego Lubuskie 2020.

Tabela 1.: Przyporządkowanie Działów RPO-L2020 do Celów Operacyjnych PRI

Oś Priorytetowa i Działanie RPO	Cel Operacyjny 1 Dostosowanie systemu edukacji do potrzeb rynku, szczególnie na kierunkach wpisujących się w inteligentne specjalizacje	Cel Operacyjny 2 Wzrost podstaw proinnowacyjnych w przedsiębiorstwach	Cel Operacyjny 3 Zwiększenie inwestycji w innowacje
OP 1. Działanie 1.1		+	+
OP 1. Działanie 1.2		+	
OP 1. Działanie 1.3			
OP 1. Działanie 1.4		+	
OP 1. Działanie 1.5		+	+
OP 6. Działanie 6.5	+		

OP 6. Działanie 6.6	+		
OP 8. Działanie 8.2	+		
OP 8. Działanie 8.3	+		
OP 8. Działanie 8.4	+		
OP 10. Działanie 10.1			+

Cel Operacyjny 1 - ***Dostosowanie systemu edukacji do potrzeb rynku, szczególnie na kierunkach wpisujących się w inteligentne specjalizacje***. Na rozwój innowacyjności w znaczący sposób wpływa potencjał kapitału ludzkiego w zakresie odpowiedniego kształcenia zawodowego, zdobywania kompetencji i wiedzy oraz kreatywnych i innowacyjnych postaw. Wymienione aspekty są niezwykle istotne dla gospodarki opartej na wiedzy i kwalifikacjach. W obliczu wszechobecnej konkurencyjności podkreślić należy wymóg permanentnego podnoszenia poziomu zdobywania wiedzy i umiejętności w powiązaniu z potrzebami rynku i kooperacją z przedsiębiorstwami.

Dla realizacji Celu Operacyjnego 1 przewidziano następujące działania strategiczne:

- Poprawa dostępności wyposażenia technicznego niezbędnego do kształcenia zawodowego odpowiadającego potrzebom rynku.
- Wsparcie rozwoju kompetencji w zakresie postaw kreatywnych i innowacyjnych uczniów.
- Wsparcie współpracy przedsiębiorców i szkół (kształcenie dualne).
- Wsparcie kształcenia ustawicznego odpowiadającego potrzebom rynku.
- Promowanie udziału przedsiębiorstw w programach stażowych.

Powyższe działania strategiczne realizowane są poprzez przedsięwzięcia wpisujące się w następujące Działania RPO-L2020:

Działanie 6.5 – jego celem jest dostosowanie przedsiębiorstw i ich pracowników do zmian zachodzących w gospodarce. Źródłem finansowania jest Europejski Fundusz Społeczny, dlatego też charakter przedsięwzięć koncentruje się przede wszystkim na generowaniu miejsc pracy i pracowników w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy. Co ważne, przedsięwzięcia realizowane w ramach powyższego działania odpowiadają na potrzeby realizacji celu operacyjnego 1 i powinny wpływać na rozwój inteligentnych specjalizacji regionu.

Działanie 6.6 – celem jest upowszechnienie aktywizacji zawodowej osób zwolnionych lub przewidzianych do zwolnienia. Preferowane w ramach Działania są przedsięwzięcia uwzględniające branże mające strategiczne znaczenie dla rozwoju gospodarki na poziomie krajowym i regionalnym.

Działanie 8.2 - celem jest podniesienie u uczniów kompetencji kluczowych oraz właściwych postaw i umiejętności niezbędnych na rynku pracy oraz rozwijanie indywidualnego podejścia do ucznia, szczególnie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Przedsięwzięcia realizowane w ramach

przedmiotowego działania wpisują się w Cel Operacyjny 1 i wspomagają realizację inteligentnych specjalizacji w obszarze edukacji i rozwoju kompetencji i umiejętności uczniów.

Działanie 8.3 – jego celem jest upowszechnienie kształcenia ustawicznego osób dorosłych, w tym będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy. W kontekście realizacji inteligentnych specjalizacji regionu oraz celu operacyjnego 1 PRI przedsięwzięcia mają na celu rozwój kwalifikacji pracowników w obszarach wspieranych przez specjalizacje, w szczególności poprzez szkolenia i kursy skierowane do osób dorosłych, które z własnej inicjatywy są zainteresowane nabyciem niezbędnych umiejętności poszukiwanych na rynku pracy.

Działanie 8.4 - celem jest zwiększenie zdolności do zatrudnienia uczniów szkół i placówek oświatowych kształcenia zawodowego. Skuteczna edukacja zawodowa wymaga poprawienia bazy dydaktycznej, jakości nauczania oraz nawiązania szerszej współpracy z potencjalnymi pracodawcami. Charakter realizowanych przedsięwzięć w ramach Działania odpowiada Celowi 1 PRI i umożliwia rozwój inteligentnych specjalizacji regionu w obszarze edukacji, przygotowania przyszłych pracowników do pracy w przedsiębiorstwach. Przedsięwzięcia realizowane w ramach Działania powinny dać podstawę do dalszego rozwijania umiejętności zgodnie z predyspozycjami uczniów oraz pozwalać na względnie łatwą możliwość nabywania nowych kwalifikacji m.in. w obszarze IS, już po zakończeniu etapu edukacji formalnej.

Cel Operacyjny 2 - **Wzrost postaw proinnowacyjnych w przedsiębiorstwach** odnosi się do postaw proinnowacyjnych. Przedsięwzięcia realizowane w ramach przedmiotowego celu mają przyczynić się do podniesienia zarówno kompetencji w ramach implementacji innowacji, jak i stymulować współpracę pomiędzy branżami. Dla ww. celu zaproponowano następujące działania strategiczne:

- Tworzenie zachęt do zachowań innowacyjnych poprzez współfinansowanie prac B+R odpowiadającego potrzebom rynku
- Wsparcie doradcze i szkoleniowe dla osób innowacyjnych
- Rozwój narzędzi ukierunkowanych na pozyskiwanie doświadczeń (misje, wizyty studyjne, dobre praktyki)
- Wsparcie wykorzystywania przez przedsiębiorstwa instrumentów ochrony własności intelektualnej
- Kontynuacja procesu przedsiębiorczego odkrywania
- Wzmocnienie współpracy międzybranżowej.

RPO-L2020 realizuje powyższe działania strategiczne PRI poprzez dofinansowanie przedsięwzięć skupionych w następujących Działaniach Programu:

Działanie 1.1 – jego celem jest zwiększenie aktywności badawczo – rozwojowej przedsiębiorstw, szczególnie w obszarze realizacji inteligentnych specjalizacji regionu. Wzrost gospodarczy i społeczny w ogromnej mierze uzależniony jest od poziomu i rozwoju działalności badawczo – rozwojowej (B+R), jak również wykorzystania wyników działań B+R, które są siłą napędową gospodarki. Dlatego też przedsięwzięcia dofinansowane w ramach przedmiotowego Działania muszą przyczyniać się do rozwoju specjalizacji i wpływać na ich potencjał. W ramach Działania wsparcie uzyskują jedynie projekty realizowane w obszarach regionalnych inteligentnych specjalizacji.

Działanie 1.2 – celem jest rozwój zaawansowanych i wyspecjalizowanych usług doradczych instytucji otoczenia biznesu. Przedsięwzięcia te z założenia powinny wpływać na rozwój inteligentnych specjalizacji województwa, przyczyniać się do zwiększania potencjału specjalizacji.

Działanie 1.4 – podstawowym celem Działania jest rozwijanie działalności przedsiębiorstw poprzez wdrażanie nowych modeli biznesowych zwłaszcza umożliwiających międzynarodową współpracę gospodarczą. Przedsięwzięcia te powinny być realizowane w obszarach inteligentnych specjalizacji.

Działanie 1.5 – jego celem jest zwiększone zastosowanie innowacji w przedsiębiorstwach sektora MŚP. W ramach Działania preferowane są projekty wspierające innowacje w inteligentnych specjalizacjach regionu. Innowacyjność przedsięwzięć ma przyczynić się do poprawy pozycji konkurencyjnej lubuskich przedsiębiorstw, pozwalając na ich szybki rozwój, bardziej efektywne zaspokajanie potrzeb klientów, dostosowanie do wymogów globalnej gospodarki oraz powinna prowadzić do wzrostu zatrudnienia.

Cel operacyjny 3 - **Zwiększenie inwestycji w innowacje** dotyczy wsparcia wkładu firm w aktywność innowacyjną oraz rozwoju ich działów B+R, a ponadto wskazuje na potrzebę partnerstwa oraz prowadzenia badań realizowanych w oparciu o zapotrzebowanie rynkowe. Cel ma za zadanie zwiększać możliwości finansowe przedsiębiorstw w obszarze nakładów na działalność B+R i innowacje oraz wspierać ich inwestycje niezbędne dla realizacji takiej działalności. Dla ww. celu przewidziano następujące działania strategiczne:

- Premiowanie działań realizowanych w partnerstwie;
- Wsparcie inwestycji przedsiębiorstw w działalność innowacyjną;
- Rozwój działów B+R i laboratoriów w przedsiębiorstwach oraz ich doposażenie w specjalistyczny sprzęt i oprogramowanie projektowe;
- Uproszczenie procedur aplikowania o środki;
- Stosowanie systemu popytowego na badania realizowane przez sektor nauki.

Realizacja powyższego celu powiązana jest z wdrażaniem 2 celu operacyjnego PRI. Dlatego też przedsięwzięcia dofinansowane w ramach Działania 1.1. i 1.5. RPO-L2020 również wpisują się działania strategiczne Celu operacyjnego 2 i 3. Charakter przedsięwzięć realizowanych w ramach Działania 1.1 i 1.5 odpowiada na wyzwania strategiczne związane ze wsparciem działalności innowacyjnej w obszarze inteligentnych specjalizacji oraz rozwojem infrastruktury przedsiębiorstw w obszarze specjalizacji regionu.

Jedynie Działanie 10.1 RPO-L2020 odbiega swoim charakterem od wcześniej opisanych Działań Programu. Z uwagi, iż jest to działanie ukierunkowane na zarządzanie, wdrażanie, monitorowanie oraz działalność informacyjno-promocyjną dotyczącą RPO-L2020, realizacja celu operacyjnego 3 odbywa się pośrednio, poprzez zapewnienie skutecznego systemu informacji i promocji programu jako efektywnego narzędzia wsparcia beneficjentów. Ponadto zapewnienie skutecznego i sprawnego systemu wdrażania RPO – Lubuskie 2020 pozwala na realizację wszystkich celów PRI w kontekście zarządzania programem innowacji.

Tabela 2.: Nabory w roku 2017 r. oraz projekty wybrane do dofinansowania w 2017 r., w podziale na Działania RPO-L2020 oraz Cele Operacyjne PRI

	Działanie RPO-L2020	Liczba naborów [szt.]	Wartość alokacji [PLN]	Liczba wniosków wybranych do dofinansowania [szt.]	Wartość dofinansowania w zatwierdzonych wnioskach [PLN]
Cel Operacyjny 1	Działanie 6.5	0	0,00	2	29 716 634,70
	Działanie 6.6	1	6 076 685,00	7	4 222 717,70
	Działanie 8.2	3	22 039 904,00	12	3 073 404,90
	Działanie 8.3	1	15 882 353,00	0	0,00*
	Działanie 8.4	1	16 458 001,00	1	13 262 399,98
Razem: Cel Operacyjny 1		6	60 456 943,00	22	50 275 157,28
Cel Operacyjny 2	Działanie 1.2	2	26 000 000,00	4	2 213 571,92
	Działanie 1.4	5	14 609 931,00	58	23 147 159,19
Razem: Cel Operacyjny 2		7	40 609 931,00	62	25 360 731,11
Cel Operacyjny 2 Cel Operacyjny 3	Działanie 1.1	1	40 000 000,00	0	0,00**
	Działanie 1.5	0	0,00	0	0,00
Razem: Cel Operacyjny 2 i 3		1	40 000 000,00	0	0,00
Cel Operacyjny 3	Działanie 10.1	1	27 090 000,00	3	27 089 998,89
Razem: Cel Operacyjny 3		1	27 090 000,00	3	27 089 998,89
Razem		15	168 156 874,00	87	102 725 887,28

* Ocena wniosków oraz wybór projektów do dofinansowania w ramach naboru został zakończony w I kw. 2018 r. Wybrano 7 projektów, na kwotę dofinansowania 14 206 148,44 PLN. Nie zakończyła się procedura odwoławcza.

** Ocena merytoryczna projektów oraz wybór projektów do dofinansowania odbyły się w I kw. 2018 r. Ostatecznie zawarto w 2018 r. 13 umów o dofinansowanie na łączną kwotę dofinansowania 21 659 043,15 PLN.

Powyższe zestawienie przedstawia nabory projektów, które rozpoczęły lub zakończyły się w roku 2017 r. oraz wartość alokacji przeznaczonej na dofinansowanie zgłoszonych przedsięwzięć. W drugiej części tabeli przedstawiono liczbę wniosków, które zostały wybrane do dofinansowania w roku 2017. Z uwagi na proces wyboru projektów, przedsięwzięcia wybrane do dofinansowania pochodziły

z naborów które zostały przeprowadzone również w roku 2016. W szczególności odnosi się to do naborów zakończonych na koniec roku 2016 r. Dlatego też w kilku przypadkach wartość dofinansowania przewyższa wskazaną wartość alokacji w ramach naboru.

Tabela 3.: Liczba umów zawartych od początku realizacji RPO-L2020 wg. stanu na koniec 2017 r.

Działanie RPO-L2020	Liczba umów (szt.)	Wartość umowy ogółem (PLN)	Wartość dofinansowania Wkład UE (PLN)
Działanie 1.1	26	124 075 035,07	70 845 481,30
Działanie 1.2	6	10 995 337,97	8 998 990,02
Działanie 1.4	51	30 239 657,82	24 577 129,90
Działanie 1.5	51	538 530 989,71	339 647 536,23
Działanie 6.5	2	34 960 746,70	29 716 634,70
Działanie 6.6	8	5 630 215,70	4 785 683,30
Działanie 8.2	31	42 897 227,26	36 462 643,11
Działanie 8.3	5	10 386 537,08	8 828 556,49
Działanie 8.4	25	191 876 048,90	163 094 641,48

Ponadto w ramach Działania 1.5.2 RPO-2020 wdrażane są instrumenty finansowe, czyli wsparcie zwrotne.

Wkład Programu wnoszony do instrumentu finansowego w ramach OP 1 Gospodarka i innowacje, Działanie 1.5 Rozwój sektora MŚP/Poddziałanie 1.5.2. Rozwój sektora MŚP – instrumenty finansowe wyniósł 233 646 420,00 PLN.

Zawarta umowa z zarządzającym środkami zwrotnymi - BGK przewiduje wsparcie pożyczkami przedsiębiorstw wprowadzających produkty nowe dla firmy oraz wprowadzających produkty nowe na rynku. Na koniec 2017 roku zawarto trzy umowy z przedsiębiorcami, którzy uzyskali pożyczkę w celu wprowadzenia nowych produktów dla firmy.

Charakter wsparcia instrumentami zwrotnymi jest inny w porównaniu ze wsparciem dotacyjnym przeznaczonym na wdrożenie innowacji w przedsiębiorstwach. Nie wymaga się od przedsiębiorstw uzyskania produktów lub usług innowacyjnych na poziomie regionu lub wyższym. Warunki kwalifikowania przedsięwzięcia są łagodniejsze, w porównaniu do projektów realizowanych w ramach projektów badawczych lub inwestycyjnych pochodzących z dotacji RPO-L2020.

Stan realizacji Inteligentnych specjalizacji

Tablica 4: Stan realizacji inteligentnych specjalizacji poprzez RPO – Lubuskie 2020 na dzień 31 grudnia 2017 r. z uwzględnieniem wskaźnika sukcesu:

inteligentna specjalizacja województwa lubuskiego	złożone wnioski		wnioski po pozytywnej ocenie formalnej		wnioski rekomendowane do dofinansowania		projekty wybrane do realizacji		Wskaźnik sukcesu (rekomend./złożone)	Zawarte umowy
	Liczba	Wnioskowane dofinansowanie	Liczba	Wnioskowane dofinansowanie	Liczba	Wnioskowane dofinansowanie	Liczba	Dofinansowanie w umowie		
Zielona Gospodarka	41	116 752 202,41	36	109 714 089,35	7	20 767 153,57	7	20 792 248,02	17,1%	25**
Zdrowie i jakość życia	28	80 781 947,29	25	77 170 313,37	7	18 910 832,46	6	18 910 832,46	21,4%	
Innowacyjny przemysł	75	180 139 157,42	62	160 057 003,99	17	37 400 993,90	14	35 957 166,81	18,7%	
RAZEM	144	377 673 307,12	123	346 941 406,71	31	77 078 979,93	27*	75 660 247,29	18,8%	

*W ramach liczby projektów wybranych do realizacji ujęte są projekty, które realizują więcej niż jedną specjalizację. W roku 2017 takich projektów było 2.

** Liczba zawartych umów wskazuje na rzeczywistą liczbę umów o dofinansowanie. Nie wykazano umów, które zostały rozwiązane (2 umowy zostały rozwiązane – 1 w roku 2017 oraz 1 w 2018 r.). Wartość dofinansowania 25 umów wynosi 69 725 403,03 PLN.

Tabela nr 4 przedstawia stan realizacji inteligentnych specjalizacji w ramach finansowania RPO-L2020, narastająco od początku realizacji RPO-L2020 wg stanu na dzień 31 grudnia 2017 r. Wskaźnik sukcesu wyliczany jest w oparciu o złożone wnioski w ramach naboru oraz liczbę podpisanych umów. Należy zwrócić uwagę, iż pomimo sporej liczby złożonych wniosków o dofinansowanie, pozytywną ocenę i spełnienie kryteriów weryfikacji dla Działania 1.1., w konsekwencji rekomendację do dofinansowania otrzymuje niewielka ich część.

Tabela 5.: Inteligentne specjalizacje w 2017 r. w ramach Działania 1.1 RPO-L2020

Inteligentne specjalizacje	Liczba umów o dofinansowanie zawartych w 2017 r.	Wartość ogółem w PLN	Wartość dofinansowania w PLN
Specjalizacja I - Zielona gospodarka	4,00	21 735 087,59	13 124 558,80
Specjalizacja II - Zdrowie i jakość życia	3,00	10 801 708,06	6 404 310,21
Specjalizacja III - Innowacyjny przemysł	8,00	41 216 675,18	20 267 429,59
Specjalizacja I - Zielona gospodarka oraz Specjalizacja III - Innowacyjny przemysł	2,00	13 729 040,59	7 453 212,01
Razem	17,00	87 482 511,42	47 249 510,61

W roku 2017 zawarto ogółem 17 umów o dofinansowanie projektu w ramach Działania 1.1 RPO-L2020. Zgodnie z charakterystyką tego Działania, przedsięwzięcia muszą wpisywać się w realizację przynajmniej jednej ze specjalizacji regionalnych.

Najwięcej przedsięwzięć realizowanych jest w ramach III specjalizacji – Innowacyjny przemysł. Jest to najprężniej rozwijająca się specjalizacja. Uwarunkowane jest to liczebnością przedsiębiorstw o charakterze przemysłowym w regionie. Drugą w kolejności, pod względem liczby zawartych umów, jest specjalizacja II – Zielona gospodarka. Także w tym obszarze uwarunkowane jest to liczbą przedsiębiorstw działających w sferze technologii środowiskowych, usług środowiskowych i biogospodarki.

3.2. Realizacja Celów Operacyjnych PRI w osiągniętych wskaźnikach

Przedstawione poniżej wartości wskaźników zostały ujęte narastająco od początku realizacji PRI wg stanu na dzień 31.12.2017 r. Poszczególne wskaźniki realizacji PRI są przyporządkowane do Celów Operacyjnych PRI oraz przypisanych do nich Działań strategicznych. Wartości wskaźników pochodzą z projektów realizowanych w ramach RPO – Lubuskie 2020.

Cel operacyjny 1 – Dostosowanie systemu edukacji do potrzeb rynku, szczególnie na kierunkach wpisujących się w inteligentne specjalizacje	
Nazwa wskaźnika	Osiągnięta wartość wskaźnika
Liczba uczniów biorących udział w działaniach ukierunkowanych na rozwijanie postaw innowacyjnych i kreatywnych	7096 uczniów
Liczba przedsiębiorstw z obszarów inteligentnych specjalizacji, które otrzymały wsparcie na podnoszenie kompetencji pracowników	140 szt.
Liczba szkół, które realizują programy współpracy z przedsiębiorstwami	39 szt.
Liczba szkół zawodowych kształcących w zawodach wpisujących się w inteligentne specjalizacje regionu z wyposażeniem pracowni i laboratoriów nie starszym niż 5 lat	24 szt.
Liczba przedsiębiorstw biorących udział w programach stażowych	2 szt.

Wartość wskaźnika rezultatu: Liczba absolwentów kierunków wpisujących się w inteligentne specjalizacje regionu

Stan za rok	2015	2016
Liczba absolwentów kierunków wpisujących się w inteligentne specjalizacje regionu*	1186	958
	co stanowi 24,60% ogólnej liczby absolwentów szkół wyższych w lubuskim	co stanowi 22,53% ogólnej liczby absolwentów szkół wyższych w lubuskim

*Dane własne, wyliczone na potrzeby niniejszego sprawozdania, uzyskane na podstawie danych pochodzących z BDL. Brak danych BDL za rok 2017.

Cel operacyjny 2 – Wzrost postaw proinnowacyjnych w przedsiębiorstwach	
Nazwa wskaźnika	Osiągnięta wartość wskaźnika
Liczba przedsiębiorstw, która otrzymała wsparcie na działalność B+R w podziale na inteligentne specjalizacje regionu	249 szt.
Liczba przedsiębiorców, którzy wzięli udział w targach, misjach i wizytach studyjnych w podziale na inteligentne specjalizacje regionu	211 szt.
Liczba przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie informacyjne, doradcze lub finansowe na zabezpieczenie wytwarzanej własności intelektualnej	74 szt.
Liczba innowacyjnych przedsiębiorstw typu start-up, które otrzymały wsparcie na rozpoczęcie lub rozwój działalności w podziale na inteligentne specjalizacje regionu	15 szt.
Liczba innowacji o charakterze międzybranżowym, łączącym obszary specjalizacji, które otrzymały wsparcie	10 szt.

Wartość wskaźnika rezultatu: Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach w relacji do PKB

Stan za rok	2014	2015
Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach w relacji do PKB*	0,74%	1,92%

* Brak danych za rok 2016 i lata następne.

Cel operacyjny 3 – Zwiększenie inwestycji w innowacje	
Nazwa wskaźnika	Osiągnięta wartość wskaźnika
Liczba przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie na działalność innowacyjną	249 szt.
Średni czas oczekiwania na ocenę wniosku z Celu Tematycznego 1 (w dniach)	145 dni (średnio)
Liczba przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie na uruchomienie lub doposażenie działów B+R	5 szt.
Liczba nowych tematów badawczych podjętych przez ośrodki naukowe z inicjatywy przedsiębiorstw z obszarów inteligentnych specjalizacji regionu	8 szt.
Liczba projektów innowacyjnych, które otrzymały wsparcie, realizowanych w konsorcjach naukowo-przemysłowych	1 szt.

Wartość wskaźnika rezultatu: *Nakłady wewnętrzne na B+R sektora przedsiębiorstw w relacji do PKB*

Stan za rok	2014	2015
Nakłady wewnętrzne na B+R sektora przedsiębiorstw w relacji do PKB	0,18%	0,20%

Wartość wskaźnika rezultatu: *Liczba patentów na 1 mln mieszkańców*

Stan za rok	2015	2016
Liczba patentów na 1 mln mieszkańców*	23	24

* Brak danych za rok 2017.

Analizując przedstawione dane, można zauważyć, iż 3 cele Programu są realizowane w równym stopniu. Realizacja Inteligentnych specjalizacji województwa lubuskiego nie jest proporcjonalna dla 3 obszarów: Zielona Gospodarka, Zdrowie i jakość życia oraz Innowacyjny przemysł. Specjalizacja Innowacyjny przemysł wyróżnia się większą ilością realizowanych przedsięwzięć. Wiąże się to z większą liczbą przedsiębiorstw o charakterze przemysłowym.

Duża część inicjatyw wpisujących się w realizację PRI związana jest z podnoszeniem kwalifikacji, które mają ogólny charakter lub wpisują się we wszystkie 3 inteligentne specjalizacje województwa lubuskiego. Dodatkowo należy zauważyć, iż prowadzone są w województwie przedsięwzięcia wykorzystujące regionalną infrastrukturę B+R, parków technologicznych oraz ośrodków innowacji. Jednakże ilość tych przedsięwzięć nie jest duża.

Wskaźniki związane z edukacją oraz podnoszeniem kwalifikacji są realizowane w stopniu zadowalającym natomiast wciąż niektóre wskaźniki odnoszące się do działań z zakresu innowacyjności

i kooperacji międzysektorowej pozostają na niskim lub niewystarczającym poziomie i wymagają podniesienia stopnia realizacji.

Cel Operacyjny 3 PRI jest najbardziej powiązany z realizacją inteligentnych specjalizacji regionu. Proces osiągania efektów z realizacji przedmiotowego celu jest długotrwały i wymaga dużego zaangażowania podmiotów wdrażających. Wskaźniki powiązane z przedmiotowym celem realizowane są w dużej mierze poprzez przedsięwzięcia w ramach Działania 1.1 RPO-L2020. Projekty te są trudne, wymagają dłuższego czasu realizacji. Ocena projektów w ramach Działania 1.1. RPO-L2020 wymaga odpowiedniej karty, która rozumie proces realizacji projektów w obszarze innowacji i B+R. Właściwa realizacja projektów obarczona jest dużym ryzykiem finansowym oraz uzyskania zakładanych rezultatów. Stąd efekty z realizacji celu 3 na obecnym etapie mogą wydawać się niezadowalające.

Lepsze efekty przynoszą działania realizowane w ramach Celu Operacyjnego 2 - Wzrost postaw proinnowacyjnych w przedsiębiorstwach. Wzrasta liczba podmiotów wpisujących się w działania skupione na wdrażaniu i rozpowszechnianiu informacji o inteligentnych specjalizacjach. W dużej mierze efekty realizacji celu 2 zależą od złożoności projektu, jego skomplikowania. Markery wskazują iż przedsięwzięcia te są prostsze do przeprowadzenia. Ponadto większa liczba podmiotów realizuje przedsięwzięcia, które charakteryzują się przepisnymi do celu 2 wskaźnikami. Wzrasta, w porównaniu z rokiem 2016 liczba innowacyjnych przedsiębiorstw typu start-up. Wówczas było ich 5 szt.

3.3. Pozostałe źródła finansowania PRI

Do realizacji celów określonych dla PRI przyczyniają się również przedsięwzięcia współfinansowane ze środków programów krajowych. Poniższe zestawienie zostało opracowane w oparciu o dane na temat umów o dofinansowanie zawartych w ramach programów krajowych dla projektów realizowanych na terenie województwa lubuskiego, nienależnie od siedziby Beneficjenta.

Tabela 6.: Program Operacyjny Innowacyjny Rozwój 2014-2020

Nazwa Programu / Osi Priorytetowej	Liczba umów o dofinansowanie	Wartość projektu w PLN	Wartość dofinansowania w PLN
Oś Priorytetowa 1. Wsparcie prowadzenia prac B+R przez przedsiębiorstwa	15	198 750 474,16	115 897 483,24
Oś Priorytetowa 2. Wsparcie otoczenia i potencjału przedsiębiorstw	7	45 304 736,72	17 993 350,89

do prowadzenia działalności B+R+I			
Oś Priorytetowa 3. Wsparcie innowacji w przedsiębiorstwach	14	74 460 976	30 564 496,80
Oś Priorytetowa 4. Zwiększenie potencjału naukowo-badawczego	3	21 607 245,48	13 402 524,16
Programu Operacyjnego Innowacyjny Rozwój 2014-2020	39	340 123 433	177 857 855,09

Tabela 7.: Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

Nazwa Programu / Osi Priorytetowej	Liczba umów o dofinansowanie	Wartość projektu w PLN	Wartość dofinansowania w PLN
Oś Priorytetowa 1. Osoby młode na rynku pracy	70	119 594 501,31	109 868 771,69
Oś Priorytetowa 2. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji	31	8 623 611,10	7 267 979,41
Oś Priorytetowa 3. Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju	1	1 222 560	1 030 373,57
Oś Priorytetowa 4. Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa	1	93 468,75	88 131,68
Oś Priorytetowa 5. Wsparcie dla obszaru zdrowia	14	9 422 521, 36	7 941 300,98
Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020	120	145 633 940,54	131 824 167,22

Tabela 8.: Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014-2020

Nazwa Programu / Osi Priorytetowej	Liczba umów o dofinansowanie	Wartość projektu w PLN	Wartość dofinansowania w PLN
Oś Priorytetowa 1. Powszechny dostęp do szybkiego Internetu	114	180 522 967,11	96 023 971,93
Oś Priorytetowa 3. Cyfrowe kompetencje społeczeństwa	13	5 575 716,52	4 687 781,42
Program Operacyjnego Polska Cyfrowa	127	186 098 683,63	100 711 753,35

W ramach Osi Priorytetowej 2. *E-administracja i otwarty rząd* PO PC nie realizowano projektów o zasięgu regionalnym lecz 39 projekty dedykowane całemu krajowi (teren wszystkich województw), o wartości 1 559 834 530,49 PLN i wartości dofinansowania UE 1 276 656 687,38 PLN.

Natomiast w obrębie całego PO PC realizowano na terenie całego kraju 66 projektów o wartości 2 945 537 524,27 PLN i wartości dofinansowania UE 2 423 096 944,76 PLN.

W ramach **Programu Horyzont 2020**² podmioty z województwa lubuskiego zaangażowane są w 4 przedsięwzięciach o wartości 34 966 211,59 PLN w tym budżet dla lubuskich partnerów wyniósł 1 057 468,57 4 487 051,40 PLN. 3 projekty wdrażane są w ramach Priorytetu 2. Wiodąca pozycja w przemyśle – wartość dofinansowania UE wyniosła 14 399 994,02 PLN, z czego dla uczestnika z województwa lubuskiego 1 516 812,46 PLN, a 1 projekt w ramach Priorytetu 3. Wyzwania społeczne – wartość dofinansowania 19 923 372,77 PLN, w tym dla partnera z województwa lubuskiego 2 970 240,00 PLN.

Dodatkowo w ramach **Europejskiej Współpracy Terytorialnej**³ (w części obejmującej Programy: Region Morza Bałtyckiego, Europa Centralna, Interreg Europa) w Lubuskiem wykonywano 1 przedsięwzięcie o wartości 715 670,63 PLN.

Analizując dane dotyczące wsparcia realizacji PRI poprzez programy krajowe oraz inicjatywy europejskie należy zwrócić uwagę, iż część przedsięwzięć oraz działań ma charakter wspierający cele PRI oraz inteligentne specjalizacje. Realizacja tych projektów przyczynia się do wzrostu poziomu innowacji oraz wpływa na potencjał lubuskich podmiotów w dziedzinie innowacyjności.

² Dla Programu Horyzont 2020 przyjęto przeliczenie 1 euro wg kursu 4,2432 PLN.

³ Dla Europejskiej Współpracy Terytorialnej przyjęto przeliczenie 1 euro wg kursu 4,2432 PLN.

3.4. Przykładowe inicjatywy wpływające na realizację Inteligentnych specjalizacji województwa lubuskiego

3.4.1. Cel operacyjny 1: Dostosowanie systemu edukacji do potrzeb rynku, szczególnie na kierunkach wpisujących się w inteligentne specjalizacje.

Na rozwój innowacyjności w znaczący sposób wpływa potencjał kapitału ludzkiego w zakresie odpowiedniego kształcenia zawodowego, zdobywania kompetencji i wiedzy oraz kreatywnych i innowacyjnych postaw. Wymienione aspekty są niezwykle istotne dla gospodarki opartej na wiedzy i kwalifikacjach. W obliczu wszechobecnej konkurencyjności podkreślić należy wymóg permanentnego podnoszenia poziomu zdobywania wiedzy i umiejętności w powiązaniu z potrzebami rynku i kooperacją z przedsiębiorstwami.

Poniżej znajdują się wybrane przykłady realizacji przedsięwzięć wpisujących się w poszczególne działania strategiczne oraz źródła ich finansowania. Poniższe przedsięwzięcia mają na celu zobrazować sposób realizacji Celu Operacyjnego 1 PRI WL. Przyporządkowanie przedsięwzięć do poszczególnych celów strategicznych i działań strategicznych odbyło się poprzez weryfikację wskaźników produktu określonych w poszczególnych projektach, które są przypisane do działań strategicznych PRI.

Cel operacyjny 1. Dostosowanie systemu edukacji do potrzeb rynku, szczególnie na kierunkach wpisujących się w inteligentne specjalizacje	
Działanie strategiczne 1. Poprawa dostępności wyposażenia technicznego niezbędnego do kształcenia zawodowego odpowiadającego potrzebom rynku	
Projekty dotyczące kształcenia zawodowego są projektami pozakonkursowymi realizowanymi przez wszystkie podmioty prowadzące kształcenie zawodowe w województwie. Projekty poszczególnych powiatów składane są odrębnie. Poniżej dwa przykładowe projekty.	
Podmiot realizujący	Inicjatywa
Powiat Nowosolski	Modernizacja kształcenia zawodowego w Powiecie Nowosolskim. W projekcie udział weźmie 1750 uczniów i 71 nauczycieli z 8 szkół/placówek kształcenia zawodowego z Powiatu Nowosolskiego. Uczestnicy Projektu wezmą udział w kursach, szkół i stażach/praktykach zawodowych. Dodatkowo utworzony zostanie zespół realizujący zadania zbieżne z zadaniami CKZiU. Projekt ma na celu zintegrowanie kształcenia zawodowego z rynkiem pracy. Realizowane działania ukierunkowane będą na rozwój kompetencji, kwalifikacji i umiejętności przyszłych pracowników, m.in. dzięki wsparciu nauczania zawodowego poprzez praktyczną i nowoczesną naukę zawodu oraz podnoszenie kompetencji kadry w zakresie kształcenia zawodowego, a także poprzez współpracę z pracodawcami, instytucjami rynku pracy oraz szkołami wyższymi z regionu. Działania będą prowadzone również w zakresie wyposażenia/doposażenia szkół w sprzęt i materiały dydaktyczne wynikają z diagnozy przeprowadzonej przez placówki. Wartość projektu wynosi 17 860 037,5 zł a dofinansowanie z RPO-Lubuskie 2020 wynosi 15 181 031,87 zł.

	Inicjatywa wpisuje się w Inteligentne Specjalizacje województwa lubuskiego Zielona Gospodarka, Zdrowie i Jakość Życia, Innowacyjny Przemysł. Projekt realizuje następujące wskaźniki PRI WL: Liczba szkół zawodowych kształcących w zawodach wpisujących się w inteligentne specjalizacje regionu z wyposażeniem pracowni i laboratoriów nie starszym niż 5 lat. Liczba uczniów biorących udział w działaniach ukierunkowanych na rozwijanie postaw innowacyjnych i kreatywnych. Liczba szkół, które realizują programy współpracy z przedsiębiorstwami.
Powiat Zielonogórski	Doskonalenie jakości kształcenia zawodowego w Powiecie Zielonogórskim. Celem głównym projektu jest zwiększenie efektywności i atrakcyjności szkolnictwa zawodowego w powiecie zielonogórskim poprzez udzielenie wsparcia 1 placówce kształcenia zawodowego. (Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Sulechowie) w postaci doposażenia pracowni zawodowych, wsparcia poprzez kursy, szkolenia, staże i praktyki 215 uczniów (w tym oraz 20 nauczycieli). W ramach projektu powstanie także Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego. Wsparcie uczniów (zakres i tematyka) będzie wynikać z Indywidualnego Planu Działania sporządzonego dla każdego ucznia, dostosowanego do jego predyspozycji zawodowo-społecznych. Realizacja projektu umożliwi zintegrowanie kształcenia zawodowego z rynkiem pracy w Powiecie Zielonogórskim. Wartość projektu wynosi 8 086 053,38 zł a dofinansowanie z RPO-Lubuskie 2020 wynosi 6 873 145,37 zł. Inicjatywa wpisuje się w Inteligentne Specjalizacje województwa lubuskiego Zielona Gospodarka, Zdrowie i Jakość Życia, Innowacyjny Przemysł. Projekt realizuje następujące wskaźniki PRI WL: Liczba szkół zawodowych kształcących w zawodach wpisujących się w inteligentne specjalizacje regionu z wyposażeniem pracowni i laboratoriów nie starszym niż 5 lat. Liczba uczniów biorących udział w działaniach ukierunkowanych na rozwijanie postaw innowacyjnych i kreatywnych. Liczba szkół, które realizują programy współpracy z przedsiębiorstwami.
Działanie strategiczne 2. Wsparcie rozwoju kompetencji w zakresie postaw kreatywnych i innowacyjnych uczniów	
Podmiot realizujący	Inicjatywa
Wojewódzki Ośrodek Metodyczny w Gorzowie Wielkopolskim	Przedsięwzięcie/projekt: Opracowanie programów i realizacja nw. szkoleń, konferencji szkoleniowych i konsultacji z uwzględnieniem aspektów innowacyjności: - Konferencje: - Innowacyjne modele edukacji programistycznej czyli Jak uczyć programowania w szkole? (154 uczestników) - Szkolenia grantowe Lubuskiego Kuratorium Oświaty: - Innowacje i eksperymenty w zakresie programowania (97 uczestników) - Warsztaty w szkole: - Innowacyjne modele edukacji programistycznej. Jak uczyć programowania w szkole? (33 uczestników) - Podstawy programowania w programie Scratch Junior (90 uczestników) - Szkolenia Rad Pedagogicznych:

	- Wykorzystanie nowych technologii do uatrakcyjnienia procesu kształcenia i motywowania uczniów do aktywnego uczenia się (146 uczestników) 5. Warsztaty: - Tworzenie testów i quizów w oparciu o darmowe oprogramowanie i aplikacje (12 uczestników) - Tworzenie interaktywnych gier i ćwiczeń edukacyjnych z zastosowaniem aplikacji internetowych (21 uczestników) - Scottie Go! Nauka programowania dla najmłodszych (27 uczestników) - Programowanie w ruchu (23 uczestników) - Wprowadzenie do programowania wizualnego w Scratch Junior (39 uczestników) - Zabawy w Scratchu (21 uczestników) - Zaprzyjaźnijmy się z Pythonem (10 uczestników) - Wybrane zagadnienia języka programowania C++ (15 uczestników) - Bezpieczeństwo dzieci i młodzieży w Internecie (13 uczestników) - Lego MINDSTORMS – czyli nauka programowania (12 uczestników) - Środki dydaktyczne i sprzęt specjalistyczny wykorzystujący technologię TIK w pracy z uczniem niepełnosprawnym (28 uczestników) - Stosowanie technologii internetowych i multimedialnych narzędzi cyfrowych w dydaktycznej pracy zawodowej (1 uczestnik) 6. Konsultacje nt.: Metodyka wprowadzania algorytmiki i programowania, Nauka programowania w Pythonie, Word – przygotowanie i pracowanie materiałów dydaktycznych, Wykorzystanie Excela w pracy nauczyciela matematyki, Tworzenie prezentacji w programie PowerPoint, Obsługa dziennika Librus, Programowanie obiektowe w Pythonie, Word – korespondencja seryjna, Wykorzystanie Excela – tabele przestawne, Tworzenie prezentacji typu „kiosk” w programie PowerPoint, Instalacja i konfiguracja otoczenia sieciowego i routera sieci LAN, Import z Internetu plików graficznych, Obróbka w programie graficznym Gimp oraz wstawianie plików do prezentacji PowerPoint i dokumentów Word, Tworzenie folderów reklamowych w programie graficznym CorelDraw 15, Obróbka dokumentacji fotograficznej w programach Gimp i Corel Photo- PaintX5, Tworzenie grafiki wektorowej w programie Inkscape Charakterystyka działania: Realizacja szkoleń na podstawie programów rozwijających umiejętności posługiwania się nowymi technologiami informacyjnymi w zakresie: - stosowania i wykorzystywania w pracy dydaktycznej TIK, multimedialnych urządzeń cyfrowych oraz posługiwania się wybranymi narzędziami pakietu biurowego Office oraz obsługi platformy Google; - efektywnego stosowania różnych programów komputerowych w pracy edukacyjnej oraz promocyjnej szkoły dostosowanych do różnych poziomów przygotowania nauczycieli; - stosowania i wykorzystywania w pracy dydaktycznej TIK oraz innowacyjnych modeli edukacji programistycznej. Część szkoleń realizowana była z zastosowaniem metody blended-learning. Efektom szkoleń jest przygotowanie nauczycieli zmierzające do rozwoju społeczeństwa informacyjnego w regionie.
--	--

	W roku 2017 kontynuowano realizację szkoleń adresowanych do nauczycieli – aktywnych uczestników społeczeństwa informacyjnego w regionie. Z oferty skorzystało 1887 nauczycieli. Finasowanie: środki własne oraz wpłaty uczestników szkoleń. Inicjatywa wpisuje się w Inteligentne Specjalizacje województwa lubuskiego: Innowacyjny Przemysł.
Powiat Żagański	Modernizacja kształcenia zawodowego w Powiecie Żagańskim. Założeniem projektu jest poprawa jakości kształcenia zawodowego w Powiecie Żagańskim poprzez podniesienie poziomu wiedzy i kompetencji 1800 uczniów i 31 nauczycieli uczestniczących w kursach, szkoleniach i stażach/praktykach zaw. oraz zintegrowanego kształcenia zawodowego z rynkiem pracy. Realizowane działania ukierunkowane będą na rozwój kompetencji, kwalifikacji i umiejętności przyszłych pracowników, między innymi dzięki wsparciu nauczania zawodowego poprzez praktyczną i nowoczesną naukę zawodu oraz podnoszenie kompetencji kadry w zakresie kształcenia zawodowego, a także poprzez współpracę z pracodawcami, instytucjami rynku pracy oraz szkołami wyższymi z regionu. Wartość projektu wynosi 10 675 278,28 zł a dofinansowanie z RPO-L2020 wynosi 9 073 986,53 zł. Inicjatywa wpisuje się w Inteligentne Specjalizacje województwa lubuskiego Zielona Gospodarka, Zdrowie i Jakość Życia, Innowacyjny Przemysł. Projekt realizuje następujące wskaźniki PRI WL: Liczba szkół zawodowych kształcących w zawodach wpisujących się w inteligentne specjalizacje regionu z wyposażeniem pracowni i laboratoriów nie starszym niż 5 lat. Liczba uczniów biorących udział w działaniach ukierunkowanych na rozwijanie postaw innowacyjnych i kreatywnych. Liczba szkół, które realizują programy współpracy z przedsiębiorstwami.
Lubuski Ośrodek Innowacji i Wdrożeń Agrotechnicznych Sp. z o.o. w Kalsku	Realizacja warsztatów, kursów i szkoleń praktycznych dla dzieci, młodzieży, a także osób dorosłych, celem poszerzenia wiedzy i/lub podniesienia kwalifikacji zawodowych z zakresu przetwórstwa spożywczego, żywności i żywienia. Projektem objęci są uczniowie i nauczyciele szkół prowadzących ponadgimnazjalne kształcenie zawodowe na terenie województwa lubuskiego. Realizacja projektu w województwie lubuskim przyczynia się do szeroko rozumianego podniesienia jakości kształcenia zawodowego. Ze wsparcia korzystają nauczyciele przedmiotów zawodowych, którzy podnoszą swoje kwalifikacje poprzez uczestnictwo w kursach i szkoleniach. Dzięki projektowi swoje kompetencje zawodowe podnoszą również uczniowie szkół zawodowych, poprzez uczestnictwo w kursach i szkoleniach, które wykraczają poza program nauczania i nie są zapewnione przez szkoły. Koszt wyniósł 7000,00 zł. • Organizacja praktyk dla uczniów i studentów. Celem praktyk jest pogłębienie, zastosowanie i doskonalenie zdobytej w szkole/ na uczelni wiedzy i umiejętności praktycznych w danym zawodzie w rzeczywistych warunkach pracy, w tym w szczególności doskonalenie umiejętności praktycznych na różnych stanowiskach pracy, wykształcenie umiejętności pracy i współdziałania w zespole oraz wyrobienie poczucia odpowiedzialności za jakość pracy. Aktywność własna. Inicjatywy wpisują się w Inteligentne Specjalizacje województwa lubuskiego Zdrowie i Jakość Życia
Działanie strategiczne 3. Wsparcie współpracy przedsiębiorców i szkół (kształcenie dualne)	
Podmiot realizujący	Inicjatywa
Gmina Sława	Modernizacja kształcenia zawodowego w Gminie Sława.

	Celem projektu jest poprawa jakości kształcenia zawodowego w Gminie Sława poprzez podniesienie poziomu wiedzy i kompetencji 170 uczniów i 7 nauczycieli. Wartość projektu wynosi 1 781 169,18 zł a dofinansowanie z RPO-Lubuskie 2020 wynosi 1 513 993,80 zł. Inicjatywa wpisuje się w Inteligentne Specjalizacje województwa lubuskiego Zielona Gospodarka, Zdrowie i Jakość Życia, Innowacyjny Przemysł. Projekt realizuje następujące wskaźniki PRI WL: Liczba szkół zawodowych kształcących w zawodach wpisujących się w inteligentne specjalizacje regionu z wyposażeniem pracowni i laboratoriów nie starszym niż 5 lat. Liczba uczniów biorących udział w działaniach ukierunkowanych na rozwijanie postaw innowacyjnych i kreatywnych. Liczba szkół, które realizują programy współpracy z przedsiębiorstwami.
Gmina Rzepin	Projekt "Z nauką pod rękę" jest odpowiedzią na sygnały płynące od uczniów i nauczycieli szkół w Gminie Rzepin. Alarmujący stan wyników z egzaminów oraz "czarny PR" przedmiotów ścisłych i idąca za nim niechęć do kształcenia w zawodach technicznych, ekonomicznych spotęgowały działania w celu rozwiązania powstałych problemów. W projekcie weźmie udział 111 uczniów i 17 nauczycieli SP w Kowalowie i LO w Rzepinie. Projekt przygotowany został w ścisłej współpracy wszystkich zainteresowanych - zawarte w nim działania zaproponowane zostały przez uczniów, nauczycieli, dyrekcję, tak by "skroić je na miarę"... na miarę potrzeb uczniów. Działania mają rozbudzać ciekawość poznawczą, kreatywność, uczyć dostrzegania zależności przyczynowo-skutkowe, myślenia matematycznego i jego zastosowania w codziennym życiu. A pomocne w tym będą pracownie wyposażone w nowoczesne sprzęty i materiały dydaktyczne do pracy metodą eksperymentu, godziny zajęć warsztatowych rozbudzających i rozwijających pasję, a przede wszystkim tworzenie klimatu do tego, by z ręką na sercu móc powiedzieć, że "przedmioty ścisłe da się lubić"! Wartość projektu wynosi 237 713,75 zł a dofinansowanie z RPO-Lubuskie 2020 wynosi 202 056,69 zł. Inicjatywa wpisuje się w Inteligentne Specjalizacje województwa lubuskiego Innowacyjny Przemysł. Projekt realizuje następujące wskaźniki PRI WL: Liczba uczniów biorących udział w działaniach ukierunkowanych na rozwijanie postaw innowacyjnych i kreatywnych. Liczba szkół, które realizują programy współpracy z przedsiębiorstwami.
Lubuski Ośrodek Innowacji i Wdrożeń Agrotechnicznych Sp. z o.o. w Kalsku	Projekt pn.: Szkolnictwo Zawodowe – współrealizacja szkoleń i kursów w latach 2017 – 2022. Projektem objęci zostaną uczniowie i nauczyciele szkół prowadzących ponadgimnazjalne kształcenie zawodowe na terenie województwa lubuskiego. Realizacja przedsięwzięcia w województwie lubuskim przyczyni się do szeroko rozumianego podniesienia jakości kształcenia zawodowego. Ze wsparcia skorzystają nauczyciele przedmiotów zawodowych, którzy podniosą swoje kwalifikacje poprzez uczestnictwo w kursach i szkoleniach. Realizacja przedsięwzięcia umożliwi również podnieść kompetencje zawodowe uczniów szkół zawodowych, poprzez uczestnictwo w kursach i szkoleniach, które wykraczają poza program nauczania i nie są zapewnione przez szkoły. Efekty w 2017 r.: 50 uczestników, 5 warsztatów. Projekt realizowany jest w ramach RPO-Lubuskie 2020. Budżet przewidziany dla ośrodka około 2 mln zł.

	Inicjatywa wpisuje się w Inteligentne Specjalizacje województwa lubuskiego: Zdrowie i Jakość Życia. Projekt realizuje następujące wskaźniki PRI WL: Liczba szkół zawodowych kształcących w zawodach wpisujących się w inteligentne specjalizacje regionu z wyposażeniem pracowni i laboratoriów nie starszym niż 5 lat. Liczba uczniów biorących udział w działaniach ukierunkowanych na rozwijanie postaw innowacyjnych i kreatywnych. Liczba szkół, które realizują programy współpracy z przedsiębiorstwami.
Działanie strategiczne 4. Wsparcie kształcenia ustawicznego odpowiadającego potrzebom rynku	
Zachodnia Izba Przemysłowo-Handlowa	Lubuskie Bony Szkoleniowe szansą dla przedsiębiorców i pracowników subregionu gorzowskiego. Celem głównym Projektu jest podniesienie kompetencji i kwalifikacji 350 przedsiębiorców lubuskich z sektora MŚP oraz 1500 pracowników w subregionie gorzowskim w powiatach: strzelecko-drezdeneckim, gorzowskim, słubickim, sulęcińskim, międzyrzeckim oraz w mieście Gorzów Wielkopolski. Wsparciem zostaną objęci: pracownicy powyżej 50 roku życia (co najmniej 25% osób), pracowników o niskich kwalifikacjach, przedsiębiorstwa wysokiego wzrostu oraz którzy otrzymali wsparcie w postaci analizy potrzeb rozwojowych lub planów rozwoju w ramach dział. 2.2 POWER. Projekt przyczyni się do dostosowania przedsiębiorstw i ich pracowników z subregionu gorzowskiego, do zmian zachodzących w gospodarce. Wsparcie w projekcie udzielane będzie w ramach PSF (Podmiotowy System Finansowania) w zakresie usług szkol., doradczych i jednorazowych (egzaminów) w formie bonów szkoleniowych. Wartość projektu wynosi 17 488 458,68 zł a dofinansowanie z RPO-Lubuskie 2020 wynosi 14 865 189,88 zł. Inicjatywa wpisuje się w Inteligentne Specjalizacje województwa lubuskiego Zielona Gospodarka, Zdrowie i Jakość Życia, Innowacyjny Przemysł.
Wojewódzki Urząd Pracy – Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej w Gorzowie i Zielonej Górze	Działania prowadzone w ramach statutowej działalności Centrum. Informacja zawodowa indywidualna i grupowa. Zakres przedmiotowy informacji zawodowej indywidualnej jest szeroki. Były to informacje, wiadomości, dane, komunikaty, które są niezbędne lub przydatne w procesie planowania kariery zawodowej i zarządzania nią. Informacja zawodowa dostarczała klientom aktualnych informacji o ofertach pracy – na rynku lokalnym, krajowym i za granicą – źródło: prasa lokalna, Internet; drogach kształcenia, dotacjach na rozpoczęcie działalności gospodarczej; rynku pracy; wymaganiach pracodawców; zasadach tworzenia dokumentów aplikacyjnych; danych o zawodach czy ofercie CliPKZ itp. Celem informacji zawodowej grupowej było np.: zwiększenie trafności podejmowanych decyzji edukacyjnych i zawodowych, rozwijanie aktywnej postawy wobec poszukiwania zatrudnienia czy przybliżenie właściwości lokalnego rynku pracy: - z informacji zawodowej indywidualnej, w tym na odległość skorzystało 2259 osób, - z informacji zawodowej grupowej skorzystało 369 osób (w 40 grupach).

Departament Rozwoju Regionalnego Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego	W kształceniu ustawicznym ważną rolę odgrywa szkolnictwo wyższe. W roku 2017 r. powołano w UMWL nieformalną Grupę roboczą ds. opracowania kierunków rozwoju szkolnictwa wyższego w województwie lubuskim. Grupa składała się z przedstawicieli uczelni, przedstawiciela Sejmiku WL, przedstawicieli departamentów UMWL, WUP, Urzędu Statystycznego. W połowie roku zostali zaproszeni także przedstawiciele miasta Gorzów Wielkopolski i Zielona Góra. Przygotowano diagnozę szkolnictwa wyższego w regionie, która została opracowana siłami własnymi Lubuskiego Regionalnego Obserwatorium Terytorialnego przy wykorzystaniu materiałów otrzymanych z Urzędu Statystycznego w Zielonej Górze, uczelni, Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Zielonej Górze, Departamentu Infrastruktury Społecznej UMWL oraz Departamentu EFS UMWL. Podstawowym celem sporządzenia raportu było rozpoznanie głównych wyzwań, zagrożeń i potencjałów lubuskich uczelni. Aktywny wpływ na ostateczny kształt raportu mieli członkowie Grupy. Diagnoza została przyjęta przez Zarząd Województwa Lubuskiego 25 lipca 2017 r. UMWL zlecił także ekspertyzę p.n. „Kierunki i perspektywy zmian szkolnictwa wyższego w województwie lubuskim”. Ekspertyza dostarczyła informacji na temat oczekiwań najważniejszych interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych, pozwalających na podjęcie działań zwiększających konkurencyjność lubuskich uczelni na tle kraju. Wskazała również możliwości i zagrożenia dla uczelni w związku ze zmianami zachodzącymi w szkolnictwie wyższym na różnych płaszczyznach. Powyższe opracowania posłużyły do przygotowania projektu dokumentu dot. Wyznaczenia kierunków rozwoju szkolnictwa wyższego w województwie lubuskim.
Działanie strategiczne 5. Promowanie udziału przedsiębiorstw w programach stażowych	
Lubuski Ośrodek Innowacji i Wdrożeń Agrotechnicznych Sp. z o.o. w Kalsku	Organizacja praktyk dla uczniów i studentów. Celem praktyk jest pogłębienie, zastosowanie i doskonalenie zdobytej w szkole/ na uczelni wiedzy i umiejętności praktycznych w danym zawodzie w rzeczywistych warunkach pracy, w tym w szczególności doskonalenie umiejętności praktycznych na różnych stanowiskach pracy, wykształcenie umiejętności pracy i współdziałania w zespole oraz wyrobienie poczucia odpowiedzialności za jakość pracy. Przedsięwzięcie wpisuje się w Inteligentne Specjalizacje województwa lubuskiego: Zdrowie i Jakość Życia.
Zachodnia Izba Przemysłowo-Handlowa w Gorzowie Wlkp.	Projekt realizowany w ramach RPO-L2020, pn. Nowe Kwalifikacje, Nowe Perspektywy. Projektu celu podniesienie kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy uczniów Powiatowego Zespołu Szkół Technicznych i Zawodowych w Świebodzinie oraz Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Międzyrzeczku poprzez udział w kompleksowych formach wsparcia. Liczba uczestników: 320 uczniów oraz 80 nauczycieli. Wartość przedsięwzięcia wyniosła 644 016 zł (środki RPO-L2020). Przedsięwzięcie wpisuje się w Inteligentne Specjalizacje województwa lubuskiego: Zielona Gospodarka, Zdrowie i Jakość Życia, Innowacyjny Przemysł. Projekt realizuje następujące wskaźniki PRI WL: Liczba przedsiębiorstw biorących udział w programach stażowych. Liczba przedsiębiorstw z obszarów inteligentnych specjalizacji, które otrzymały wsparcie na podnoszenie kompetencji pracowników

Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	Lubuskie Bony Rozwojowe w subregionie zielonogórskim. Celem Projektu jest podniesienie kompetencji i kwalifikacji 350 lubuskich przedsiębiorców z sektora MMŚP oraz 1500 pracowników w powiatach: zielonogórskim, świebodzińskim, krośnieńskim, wschowskim, nowosolskim, żarskim oraz żagańskim. Preferowaną grupę docelową będą stanowili: pracownicy pow. 50 roku życia, pracownicy o niskich kwalifikacjach, przedsiębiorstwa wysokiego wzrostu, przedsiębiorstwa działające w obszarze inteligentnych specjalizacji, przedsiębiorstwa, którzy uzyskali wsparcie w postaci analizy potrzeb rozwojowych lub planów w ramach działania 2.2. PO WER oraz usługi rozwojowe prowadzące do zdobycia kwalifikacji. Wsparcie będzie udzielane w ramach Podmiotowego Systemu Finansowania, a dofinansowane usługi rozwojowe (m.in. szkolenia, studia podyplomowe, doradztwo, egzaminy) zostaną wybrane samodzielnie przez przedsiębiorców z katalogu Bazy Usług Rozwojowych. Przedsiębiorcy otrzymają profesjonalne wsparcie podczas całego procesu korzystania z PSF dzięki zaangażowaniu potencjału kadrowego, finansowo, technicznego ARR S.A (Lidera), OPZL - Partnera Merytorycznego oraz TYLDA Sp z o.o. – Partnera. Wartość projektu wynosi 17 472 288,02 zł a dofinansowanie z RPO-Lubuskie 2020 wynosi 14 851 444,82 zł. Inicjatywa wpisuje się w Inteligentne Specjalizacje województwa lubuskiego Zielona Gospodarka, Zdrowie i Jakość Życia, Innowacyjny Przemysł. Projekt realizuje następujące wskaźniki PRI WL: Liczba przedsiębiorstw biorących udział w programach stażowych. Liczba przedsiębiorstw z obszarów inteligentnych specjalizacji, które otrzymały wsparcie na podnoszenie kompetencji pracowników
--	--

3.4.2. Cel operacyjny 2: Wzrost postaw proinnowacyjnych w przedsiębiorstwach.

Następny Cel operacyjny **Wzrost postaw proinnowacyjnych w przedsiębiorstwach** odnosi się do postaw proinnowacyjnych, a jego wdrażanie ma przyczynić się do podniesienia zarówno kompetencji w ramach implementacji innowacji i współpracy pomiędzy branżami. Dla ww. celu zaproponowano następujące działania strategiczne:

Przykładami realizacji wyżej wymienionych działań strategicznych są następujące inicjatywy (metoda doboru poniższych przedsięwzięć była identyczna jak dla celu operacyjnego 1):

Cel operacyjny 2. Wzrost postaw proinnowacyjnych w przedsiębiorstwach	
Działanie strategiczne 1. Tworzenie zachęt do zachowań innowacyjnych poprzez współfinansowanie prac B+R odpowiadającego potrzebom rynku	
Podmiot realizujący	Inicjatywa
Przedsiębiorstwo Projektowo-	Wzrost innowacyjności IdeaPro Sp. z o.o. poprzez wdrożenie wyników prac badawczo-rozwojowych, budowę i wyposażenie nowego zakładu w Nowej Soli.

Produkcyjne Ideapro Sp. z o.o.	Przedsiębiorstwo Projektowo-Produkcyjne IdeaPro Sp. z o.o. specjalizuje się w produkcji maszyn, urządzeń oraz linii technologicznych dla różnych branż przemysłu ciężkiego. Przedmiotem projektu jest wdrożenie wyników własnych prac B+R, które zgłoszono do opatentowania w Urzędzie Patentowym RP. W ramach projektu będą nabywane środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne oraz roboty budowlane. Zostaną przeprowadzone następujące działania: 1. budowa nowego zakładu produkcyjnego, 2. zakup, instalacja i uruchomienie maszyn i urządzeń oraz oprogramowania. Efektem będzie rozpoczęcie produkcji nowych wyrobów. Realizacja projektu przyczyni się do zwiększenia konkurencyjności przedsiębiorstwa poprzez: wprowadzeniu do oferty innowacyjnych produktów, pozyskanie nowych rynków zbytu, zwiększenie przychodów ze sprzedaży, w tym również sprzedaży eksportowej, utworzenie 14 nowych miejsc pracy, wdrożenie technologii przyjaznych dla środowiska. Wartość projektu wynosi 13 230 871,53 zł a dofinansowanie z RPO-Lubuskie 2020 wynosi 5 168 531,41 zł. Inicjatywa wpisuje się w Inteligentną Specjalizację województwa lubuskiego Innowacyjny Przemysł. Projekt realizuje następujące wskaźniki PRI WL: Liczba przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie na działalność innowacyjną.
POLTOPS sp. z o.o.	Budowa linii produkcyjnych do wytwarzania produktów agroużytecznych w firmie Poltops Sp. z o.o. Celem głównym projektu jest wdrożenie trzech innowacyjnych produktów agroużytecznych, tj. nawozu kompozytowego Fertilan L, włókniny agroużytecznej chwastobójczej, samodegradowalnej Covelana, oraz roślinnego nawozu organicznego Ekofert L, przy wykorzystaniu innowacyjnego procesu prania i przygotowywania surowca naturalnego, tj. wełny owczej, stanowiącej w 100 % odpad produkcyjny z podstawowej działalności Beneficjenta. Projekt stanowi wejście na ścieżkę nowoczesnego, zrównoważonego rozwoju i traktowany jest, jako strategiczny priorytet w technologicznym przeobrażeniu przedsiębiorstwa. Wnioskodawca zamierza osiągnąć cel główny poprzez: - uzyskanie efektu energetycznego na drodze energooszczędnej i innowacyjnej konstrukcji pralnicy z diagnozowanym procesem technologicznym, - przetwórstwo i zagospodarowanie pozyskanych odpadów organicznych (wełna) wraz z innymi komponentami organicznymi na mieszankę surowcową do produkcji organicznych nawozów agro-użytecznych i podłoży uprawowych dla szklarni. Zrealizowanie projektu wymaga wdrożenia 3 linii produkcyjnych: - linii pralniczej (przygotowanie surowca) - linii do granulowania (nawozy) - linii do produkcji włókien (włóknina agroużyteczna). Wartość projektu wynosi 9 665 237,52 zł a dofinansowanie z RPO-L 2020 wynosi 3 613 062,50 zł. Inicjatywa wpisuje się w Inteligentną Specjalizację województwa lubuskiego Zielona Gospodarka. Projekt realizuje następujące wskaźniki PRI WL: Liczba przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie na działalność innowacyjną.
Lubuski Ośrodek Innowacji i Wdrożeń Agrotechnicznych w Kalsku	Opinie o innowacyjności Wsparcie wykorzystania innowacyjnych technologii w przemyśle spożywczym poprzez tworzenie obiektywnych opinii ekspertów dotyczących technologii, które firma planuje wdrożyć realizując nową inwestycję. Nakłady poniesione 16 800,00 zł (w tym de minimis: 12 700,00 zł).

	Realizacja projektów B+R dla branży spożywczej. Wsparcie badań eksperymentalnych, prac rozwojowych i wdrożeniowych poprzez realizację projektów B+R na terenie Ośrodka. Nakłady poniesione 110 000,00 zł (w tym de minimis 8 100,00 zł.)
Działanie strategiczne nr 2. Wsparcie doradcze i szkoleniowe dla osób innowacyjnych	
Podmiot realizujący	Inicjatywa
Regionalne Centrum Technologii i Wiedzy „Interior”	Inkubator Innowacji – utworzenie centrum inkubacji i akceleracji startupów w Parku Technologicznym Interior. Projekt polega na utworzeniu Inkubatora Innowacji w Parku Technologicznym Interior, uzupełniającego ofertę klasycznego inkubatora, udostępniającego pomieszczenia dla firm. Będzie to miejsce, które w odpowiedzi na zdiagnozowane potrzeby (ankiety, listy intencyjne, lista 100 pomysłów do objęcia wsparciem) realizować będzie proinnowacyjne usługi doradcze w procesie Preinkubacji, Inkubacji i Akceleracji. Jego celem jest stworzenie ekosystemu, świadczącego kompleksowe usługi, w wyniku których lubuskie MŚP osiągną dojrzałość oraz zdolność do samodzielnego funkcjonowania na rynku. Priorytetowo będą traktowane startupy, czyli firmy działające do 3 lat. Projekt ma charakter nieinfrastrukturalny. Wykorzystuje bogate zasoby rzeczowe i imponujące doświadczenie we wspieraniu startupów Parku Interior, w którym działa m.in. fundusz seed capital oraz Sieć Aniołów Biznesu. Proinnowacyjne usługi doradcze będą składać się z 3 etapów. Pierwszy to Preinkubacja oznaczająca tworzenie Prototypu Modelu Biznesowego wykorzystującego The Business Model Canvas. Drugi to Inkubacja, czyli cykl doradczy, związany z tematyką wdrażania rozwiązań technologicznych, internacjonalizacją, czy poszukiwaniem nowych modeli biznesowych. Trzeci to Akceleracja, czyli przygotowanie do fizycznego wdrożenia przedsięwzięcia za pomocą finansowania Aniołów Biznesu, crowdfundingu, czy mechanizmów rynku kapitałowego. Wartość projektu wynosi 682 681,14 zł a dofinansowanie z RPO-Lubuskie 2020 wynosi 571 647,63 zł. Inicjatywa wpisuje się w Inteligentną Specjalizację województwa lubuskiego Innowacyjny Przemysł. Projekt realizuje następujące wskaźniki PRI WL: Liczba innowacyjnych przedsiębiorstw typu start-up, które otrzymały wsparcie na rozpoczęcie lub rozwój działalności w podziale na inteligentne specjalizacje regionu
Lubuski Ośrodek Innowacji i Wdrożeń Agrotechnicznych w Kalsku	Wsparcie doradcze i szkoleniowe – Wsparcie wykorzystania innowacyjnych technologii w przemyśle spożywczym poprzez prowadzenie szkoleń praktycznych dla przedsiębiorców z zakresu przetwórstwa spożywczego. 110 000,00 (w tym de minimis 90 000,00).
Centrum Przedsiębiorczości i Transferu Technologii Uniwersytetu Zielonogórskiego	Enterprise Europe Network / wsparcie internacjonalizacji lokalnego przemysłu poprzez rozwój innowacji - 1 zagraniczna umowa o współpracy. Usługi doradcze w zakresie zwiększenia innowacyjności w lubuskich przedsiębiorstwach. Poniesione koszty 11 465 zł. Enterprise Europe Network / zwiększenie konkurencyjności lubuskich przedsiębiorstw poprzez zakup nowych technologii i innowacyjnych produktów - 5 opinii o innowacyjności i 5 audytów technologicznych. Poniesione koszty 8 917 zł. Inicjatywy wpisują się w Inteligentne Specjalizacje województwa lubuskiego Zielona Gospodarka, Zdrowie i Jakość Życia, Innowacyjny Przemysł.

Działanie strategiczne 3. Rozwój narzędzi ukierunkowanych na pozyskiwanie doświadczeń (misje, wizyty studyjne, dobre praktyki)

Podmiot realizujący	Inicjatywa
Departament Przedsiębiorczości i Strategii Marki - Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego	Promocja gospodarcza województwa lubuskiego poprzez organizację i udział w zagranicznych targach i misjach gospodarczych. Przedmiotem projektu są działania promujące lubuskich przedsiębiorców na perspektywicznych rynkach eksportowych branż, które zaliczają się do inteligentnych specjalizacji wyznaczonych w PRI. Każdy wyjazd będzie przygotowywany etapami od rekrutacji poprzez realizację zadania po spotkanie podsumowujące. Rekrutacja ma charakter otwarty i skierowana będzie do wszystkich przedsiębiorców z kategorii MŚP we wskazanych branżach i posiadających siedzibę w Województwie Lubuskim. Na zakończenie wyjazdu przeprowadzone będą ankiety ewaluacyjne oraz uroczyste spotkanie z uczestnikami misji oraz przedstawicielami Zarządu Województwa. W ramach projektu planuje się zorganizować w IV kw. 2016 roku misję gospodarczą na Białoruś do partnerskiego regionu województwa lubuskiego Homla oraz w następnych latach na rynki europejskie, azjatyckie i amerykańskie - Włoch (I kw. 2017), Kazachstanu (Expo Astana, III kw. 2017), Ameryki - Camacol (II kw. 2017), Chin i Korei Płd. (IV kw. 2017), Wielkiej Brytanii (III kw. 2018), Francji i Rumunii (II kw. 2018). Dodatkowo planuje się udział województwa w zagranicznych imprezach targowo-wystawienniczych w Niemczech na Hannover Messe i Alimentaria w Barcelonie (II kw. 2017 i 2018) oraz udział w wyjazdach promujących region lubuski w komórkach zajmujących się promocją gospodarczą Polski przy Ambasadach RP. Wyboru kierunków ekspansji gospodarczej lubuskich firm dokonano w oparciu o analizę potencjału inwestycyjnego i eksportowego regionu. W roku 2017 zorganizowano 6 misji samorządowo-gospodarczych, w tym do Belgii i Luksemburga (luty), Włoch (marzec), Niemiec (kwiecień), USA (czerwiec), Kazachstanu (wrzesień), Korei Płd i Chin (październik), w których uczestniczyło 59 przedsiębiorców. Rozwój narzędzi ukierunkowanych na pozyskiwanie doświadczeń (misje, wizyty studyjne, dobre praktyki) Wydział Przedsiębiorczości i Strategii Marki UMWL prowadzi różnorodne działania mające na celu wsparcie firm eksportowych. Są to m.in.: spotkania informacyjne, w ramach których są udostępniane informacje o krajach, rynkach, branżach i firmach oraz raporty, opracowania branżowe, międzynarodowe analizy i badania rynkowe, które mają na celu ułatwienie przedsiębiorcy dokonania wyboru najlepszego kierunku eksportu. Ponadto systematycznie są organizowane zagraniczne misje gospodarcze dla firm sektora MŚP. W efekcie misji, w 2017 roku lubuskie firmy zawarły umowy na kupno / sprzedaż różnorodnych produktów z drewna (łącznie z drewnianymi okularami), maszyn i urządzeń, IT / ICT, materiałów budowlanych i sprzętu oświetleniowego. Lubuskie firmy zawierały również kontrakty na wspólne przedsięwzięcia w Kazachstanie. W przypadku misji do Niemiec i Włoch (ComoNext w Lomazzo) doszło do rozmów z przedstawicielami sfery B+R. W Hanowerze spółka AGP nawiązała bezpośredni kontakt z przedstawicielami zespołów badawczych uniwersytetów i politechnik niemieckojęzycznych prowadzących badania nad właściwościami i zastosowaniami grafenu, znalazła również amerykańskiego odbiorcę swoich produktów, co może także zaowocować dalszymi badaniami nad grafenem. Misja do Beneluksu zaowocowała podpisaniem kontraktu spółki FS Cockpit

	(konstruktor i producent symulatorów lotu, modułów kokpitów samolotowych do treningów i testów) z firmą z Holandii. Zapoczątkowana współpraca oznacza realizację nowych projektów, które wygenerują innowacyjne rozwiązania do symulacji lotów. Poniesione nakłady w roku 2017 - 1 018 400 zł, w tym środki UE 903 043,79 zł środki krajowe, w tym: UMWL i przedsiębiorcy: 111 356,21 zł. Inicjatywy wpisują się w Inteligentne Specjalizacje województwa lubuskiego Zielona Gospodarka, Zdrowie i Jakość Życia, Innowacyjny Przemysł. Projekt realizuje następujące wskaźniki PRI WL: Liczba przedsiębiorców, którzy wzięli udział w targach, misjach i wizytach studyjnych.
Zachodnia Izba Przemysłowo-Handlowa w Gorzowie Wlkp.	Lubuski Lider Biznesu oraz Lubuski Lider Innowacji. Konkurs dla firm którego celem jest promocja przedsiębiorczości oraz wyróżnianie najbardziej innowacyjnych firm w Lubuskiem. Budżet inicjatywy wyniósł 60 000 zł, które stanowiły środki własne Izby oraz Urzędu Marszałkowskiego Woj. Lubuskiego. Efektem jest promocja przedsiębiorczości, udział ponad 50 firm w konkursie. Przedsięwzięcie wpisuje się również w działanie operacyjne 5. Kontynuacja procesu przedsiębiorczego odkrywania.
Działanie strategiczne 4. Wsparcie wykorzystywania przez przedsiębiorstwa instrumentów ochrony własności intelektualnej	
Przedsiębiorstwo Produkcji Katalizatorów Lindo Catsystem sp. z o.o.	Opracowanie innowacyjnego układu oczyszczania spalin z cząstek stałych (filtra) do silników z bezpośrednim wtryskiem benzyny w zakładzie Lindo Catsystem w Gorzowie Wielkopolskim. Projekt dotyczy opracowania innowacyjnego układu oczyszczania spalin z cząstek stałych (filtra) do silników z bezpośrednim wtryskiem benzyny. Innowacyjność opracowanego filtra będzie polegała na wykorzystaniu nowo opracowanego nośnika i warstwy katalitycznej, bazującej na nanometrycznych materiałach katalitycznych oraz na odpowiednio opracowanej konstrukcji, zapewniającej efektywniejsze utlenianie cząstek stałych. Efektem będzie układ charakteryzujący się dużą skutecznością oczyszczania spalin z cząstek stałych (szczególnie w aspekcie ich liczby - PN) dla silników o zapłonie iskrowym z wtryskiem bezpośrednim, wymagany do spełnienia przyszłych norm emisji spalin EURO. W związku z tym przewiduje się wykonanie badań mających na celu identyfikację emisji związków gazowych oraz cząstek stałych w zakresie masy i liczby w warunkach rzeczywistej eksploatacji drogowej oraz w testach laboratoryjnych za pomocą unikatowej aparatury typu PEMS. Badaniom będą poddane nowoczesne silniki benzynowe, których praca wiąże się ze znaczną emisją cząstek stałych, niebezpiecznych dla zdrowia ludzi. Badania przemysłowe będą obejmowały warunki stacjonarne jak i rzeczywiste warunki eksploatacji pojazdów. Na podstawie tych badań dobrana zostanie metodologia doboru filtrów, w tym materiał z którego zostanie wykonany, jego wewnętrzna konstrukcja, a przede wszystkim warstwa katalityczna odpowiadająca za proces dopalania cząstek stałych. Połączenie działania warstwy katalitycznej, bazującej na nanomateriałach oraz turbulencji zapewniającej przenikanie spalin w głąb warstw katalitycznych i materiału porowatego przyczyni się do zwiększenia sprawności działania układu. Zgodnie z założeniami projektu planowane jest dokonanie dwóch zgłoszeń patentowych. Wartość projektu wynosi 5 231 474,19 zł a dofinansowanie z RPO-Lubuskie 2020 wynosi 3 587 652,73 zł.

	Inicjatywa wpisuje się w Inteligentną Specjalizację województwa lubuskiego Innowacyjny Przemysł. Projekt realizuje następujące wskaźniki PRI WL: Liczba przedsiębiorców, którzy wzięli udział w targach, misjach i wizytach studyjnych. Liczba przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie informacyjne, doradcze lub finansowe na zabezpieczenie wytwarzanej własności intelektualnej. Liczba nowych tematów badawczych podjętych przez ośrodki naukowe z inicjatywy przedsiębiorstw z obszarów inteligentnych specjalizacji region.
Organizacja Pracodawców Ziemi Lubuskiej	Bon na Innowacje - wsparcie lubuskich przedsiębiorstw MŚP w zakresie badań, rozwoju i wdrożeń. Przedmiotem projektu jest udzielenie wsparcia finansowego w postaci bonów na innowacje, lubuskim przedsiębiorstwom MŚP, na przeprowadzenie prac badawczo-rozwojowych, wdrożeniowych i doradczych. MŚP uzyskają dostęp do najnowszych rozwiązań technicznych, technologicznych, naukowych i biznesowych oraz możliwość zastosowania ich we własnej praktyce gospodarczej. Transfer wiedzy i doświadczenia ze sfery B+R, oraz okołobiznesowej, spowoduje pobudzenie potencjału innowacyjnego i podniesienie konkurencyjności MŚP. Maks. wartość 1 bonu to kwota poniżej 100 000,00 zł w przypadku wsparcia na usługę badawczą, związaną z wdrożeniem prac B+R, opracowania lub wdrożeniowego produktu/usługi/technologii oraz kosztów uzyskania ochrony praw wł. przemysłowej. Natomiast w przypadku wsparcia na usługę doradczą, maksymalna wartość 1 bonu to kwota poniżej 20 000,00 zł. Poziom dofinansowania wyniesie maksymalnie 85%. MŚP zobowiązane będą do wniesienia min. 15% wkładu własnego. Ponadto w ramach Projektu MŚP uzyskają wsparcie doradcze świadczone przez brokerów innowacji, np. przy wyborze wykonawcy usługi, bądź w procesie transferu wiedzy i technologii. Wartość projektu wyniosła 7 603 212,84 zł a dofinansowanie 6 462 730,90 zł. Inicjatywy wpisują się w Inteligentne Specjalizacje województwa lubuskiego Zielona Gospodarka, Zdrowie i Jakość Życia, Innowacyjny Przemysł. Projekt realizuje następujące wskaźniki PRI WL: Liczba przedsiębiorców, którzy wzięli udział w targach, misjach i wizytach studyjnych. Liczba przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie informacyjne, doradcze lub finansowe na zabezpieczenie wytwarzanej własności intelektualnej.
Działanie strategiczne 5. Kontynuacja procesu przedsiębiorczego odkrywania	
Departament Przedsiębiorczości i Strategii Marki - Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego	Opracowanie ankiety dot. badań B+R w przedsiębiorstwach – wspólne przedsięwzięcie Na ankietę dotyczącą posiadanego potencjału B+R w przedsiębiorstwach oraz chęci aplikowania w obecnej perspektywie na środki UE w obszarze B +R odpowiedziało 102 przedsiębiorstw. Z liczby 102 podmiotów 60,8% odpowiedziało, że podejmuje działania mające na celu podniesienie swojej innowacyjności - prowadzi działania badawczo-rozwojowe (B+R) w oparciu o posiadane zaplecze badawczo-rozwojowe. Jako zaplecze badawczo-rozwojowe ankietowani podają posiadanie działu B+R / laboratorium 54,9% z badanych przedsiębiorstw odpowiedziało na pytanie, iż podejmuje działania mające na celu podniesienie swojej innowacyjności - prowadzi działania badawczo-rozwojowe (B+R) w oparciu o zakup usług / zlecenie badań. Przedsiębiorstwa lubuskie prowadzą przedsięwzięcia w kooperacji z jednostkami badawczo-rozwojowymi nie tylko z naszego województwa, ale również z kraju, odpowiedziało tak ponad 45% ankietowanych. Przykładowe kooperujące jednostki badawcze z kraju i województwa, np: Politechnika Poznańska, Warszawska, Łódzka, Koszalińska, Rzeszowska, AGH w Krakowie, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu i

	Wrocławiu, Uniwersytet Zielonogórski, PNT UZ Sp. z o.o. Nowy Kisielin, Instytut Wzornictwa Przemysłowego w Warszawie, CEO Sp. z o.o. Sulechów, Regionalne Centrum Technologii i Wiedzy "Interior" Sp. z o.o. w Nowej Soli. W przypadku, gdy dana firma nie może znaleźć laboratorium w Polsce, takie badania przeprowadzane są poza granicami Polski, np. na Słowacji. Na pytanie czy w ramach dotychczasowej działalności w Państwa przedsiębiorstwie, w ostatnich 5 latach wdrożono wyniki prac badawczo-rozwojowych, odpowiedziało twierdząco 48% podmiotów. Dotyczyły one m.in. nowych produktów, rozwiązań technologicznych, bądź oferowanych usług o nowych funkcjonalnościach, np.: technologii anodowania, czy też wydłużenia terminu przydatności do spożycia określonych produktów. Ponad 76% przedsiębiorców planuje w latach 2018-2023 prowadzenie prac B+R oraz wprowadzenie na rynek nowych bądź ulepszonych produktów/usług wynikających z wdrożenia wyników tych prac. W latach 2018-2023, blisko 65% przedsiębiorców planuje aplikować o dofinansowanie na projekty związane z działalnością B+R. Będą to głównie projekty własne. W przypadku współpracy z innymi jednostkami badawczymi, przedsiębiorcy wymieniają politechniki, uniwersytety, parki naukowo technologiczne oraz specjalistyczne firmy consultingowe, m.in. w zakresie branż: budowlanej, lotniczej, kosmicznej, motoryzacyjnej, maszynowo-narzędziowej, metalowej, elektroenergetycznej, czy IT.
Zachodnia Izba Przemysłowo-Handlowa	Lubuski Lider Biznesu oraz Lubuski Lider Innowacji. Konkurs dla firm którego celem jest promocja przedsiębiorczości oraz wyróżnianie najbardziej innowacyjnych firm w Lubuskiem. Przedsięwzięcie realizuje również Działanie operacyjne 3. Rozwój narzędzi ukierunkowanych na pozyskiwanie doświadczeń (misje, wizyty studyjne, dobre praktyki).
Działanie strategiczne 6. Wzmocnienie współpracy międzybranżowej	
Advanced Graphene Products Sp. z o.o.	Czujniki procesowe na bazie grafenu HSMG. Celem projektu jest opracowanie pierwszych na świecie czujników procesowych na bazie grafenu HSMG i zaoferowanie na rynku licencji na ich produkcję. Powstałe w wyniku prac B+R produkty: czujniki kriogeniczne, czujniki pola magnetycznego, czujników do pomiaru zawartości wodoru i tlenu oraz czujniki UV będą stanowiły przełom dla obecnie istniejących produktów. Opracowany produkt pozwoli wyróżnić się Spółce ADVANCED GRAPHENE PRODUCTS i potwierdzić wysoką wartość posiadanego know-how w branży w skali ogólnoswiatowej. Realizacja projektu przebiegać będzie przez następujące etapy: 1. Wytwarzanie grafenu HSMG na potrzeby projektu. 2. Opracowanie metod transferu grafenu zoptymalizowanych pod kątem czystości i morfologii powierzchni dla zastosowań w sensoryce. 3. Zbadanie właściwości funkcjonalnych grafenu dla sensoryki. 4. Opracowanie prototypów czujników. 5. Badania funkcjonalne prototypów czujników. Wartość projektu wynosi 4 923 311,00 zł a dofinansowanie z RPO-Lubuskie 2020 wynosi 3 275 470,19 zł. Inicjatywa wpisuje się w Inteligentną Specjalizację województwa lubuskiego Innowacyjny Przemysł. Projekt realizuje następujące wskaźniki PRI WL: Liczba innowacji o charakterze międzybranżowym, łączącym obszary specjalizacji, które otrzymały wsparcie. Liczba przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie na działalność innowacyjną.

Zakład Wielobranżowy "Galwanizernia" Sp. z o.o.	„Badanie i rozwój technologii powłok galwanicznych” Projekt dotyczy przeprowadzenia prac badawczo – wdrożeniowych przez Zakład Wielobranżowy "Galwanizernia" sp.z o. o., obejmujących badania przemysłowe i eksperymentalne prace rozwojowe w oparciu o posiadane koncepcje technologiczne i know-how. Plan prac B+R został podzielony na 6 etapów obejmujące: opracowanie technologii nanoszenia powłok niklowych i niklowo-chromowych w skali laboratoryjnej i półprzemysłowej; wdrożenie technologii w skali przemysłowej, zlecenie zewnętrznej jednostce badawczej badania powłok i opracowania wytycznych przy definiowaniu procedur badania powłok, badanie przebiegu procesu technologicznego oraz zarządzanie projektem i rozpowszechnianie wyników badań”. Zebrane wyniki posłużą do przygotowania zgłoszenia patentowego dotyczącego zmiany procesu produkcyjnego nakładania powłok galwanicznych. Oczekiwanym efektem realizacji projektu jest wdrożenie uzyskanych wyników badań w procesie wytwarzania i nakładania powłok galwanicznych, w tym udoskonalenie ciągu technologicznego w celu optymalizacji procesu produkcji. Zostaną wprowadzone innowacje: dwie procesowe: wprowadzenie udoskonalonej technologii nakładania powłoki z niklu mikro-spękanego i pół-błyszczącego oraz jedna produktowa: nowa generacja tłumików i części układu wydechowego. Innowacje będą miały charakter międzybranżowy. Będą łączyły wszystkie obszary Regionalnych Inteligentnych Specjalizacji Województwa Lubuskiego. Wzrośnie potencjał badawczy Wnioskodawcy poprzez powiększenie personelu badawczego o jedną osobę (zatrudnienie jednej osoby w wymiarze 1/1 etatu na stanowisko badawcze) w Laboratorium Badań Powłok Galwanicznych. W okresie trwałości rezultatów projektu, tj. w ciągu 3 lat od płatności końcowej wyniki badań będą szeroko rozpowszechniane podczas dwóch konferencji (naukowych lub technicznych), zostaną opublikowane w co najmniej 2 czasopismach naukowych lub technicznych dotyczących branży inżynierii materiałowej. Wartość projektu wynosi 793 131,20 zł a dofinansowanie z RPO-Lubuskie 2020 wynosi 525 684,90 zł. Inicjatywa wpisuje się w Inteligentną Specjalizację województwa lubuskiego Innowacyjny Przemysł. Projekt realizuje następujące wskaźniki PRI WL: Liczba przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie informacyjne, doradcze lub finansowe na zabezpieczenie wytwarzanej własności intelektualnej Liczba innowacji o charakterze międzybranżowym, łączącym obszary specjalizacji, które otrzymały wsparcie Liczba przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie na działalność innowacyjną Liczba przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie na uruchomienie lub doposażenie działów B+R Liczba nowych tematów badawczych podjętych przez ośrodki naukowe z inicjatywy przedsiębiorstw z obszarów inteligentnych specjalizacji regionu
PPHU "MARTPOL" EXPORT-IMPORT sp zo.o.	Zwiększenie konkurencyjności firmy Martpol z powiatu żagańskiego, dzięki pierwszym wdrożeniom innowacji produktowych i procesowych. Przedmiotem projektu jest założenie przez Wnioskodawcę nowego zakładu, wyposażonego w nowoczesną linię produkcyjną wykorzystującą innowację procesową w skali świata (pierwsze wdrożenie) w celu zaoferowania innowacyjnych produktów (materiałów termozgrzewalnych) dla meblarstwa. Innowacja procesowa, będąca wynalazkiem Wnioskodawcy i zgłoszona do ochrony patentowej prowadzi do redukcji kosztów energii, ilości odpadów oraz wzrostu jakości włókna. Innowacje procesowe dotyczą znacząco ulepszonych oraz

	nowych materiałów przeznaczonych na rynek producentów mebli. W ramach projektu utworzonych zostanie 5 nowych stanowisk pracy. Projekt dotyczyć będzie również szerokiego wykorzystania w nowo powstałym zakładzie technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK). Zakres projektu obejmuje: - Nabycie nieruchomości. - Realizacja prac budowlanych. - Zatrudnienie nowych pracowników. - Montaż linii produkcyjnej. Wdrażanie projektu odbywać się będzie w okresie od 16.06.2016 do 15.06.2017. Prace budowlane wykona wyłoniony Wykonawca. Montaż i uruchomienie linii oraz szkolenie pracowników przeprowadzą dostawcy maszyn. Pozostałe prace wykona Wnioskodawca. Najważniejsze etapy projektu to: 1 Przygotowanie zakładu: 1.a Nabycie nieruchomości. 1.b Prace budowlane. 1.c Zatrudnienie pracowników. 2 Przygotowanie linii: 2.a Nabycie maszyn. 2.b Zamówienie oprogramowania. Równolegle odbywać się będą, już rozpoczęte, poszukiwania nowych odbiorców oraz promocja innowacyjnych produktów. W ramach przygotowania do realizacji projektu przeprowadzone zostaną zapytania ofertowe z zachowaniem zasad konkurencyjności, w celu wyłonienia dostawców i wykonawców. 2.c Montaż, integracja i uruchomienie. Wartość projektu wynosi 10 565 788,76 zł a dofinansowanie z RPO-Lubuskie 2020 wynosi 4 499 999,96 zł. Inicjatywa wpisuje się w Inteligentną Specjalizację województwa lubuskiego Innowacyjny Przemysł. Projekt realizuje następujące wskaźniki PRI WL: Liczba innowacji o charakterze międzybranżowym, łączącym obszary specjalizacji, które otrzymały wsparcie Liczba przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie na działalność innowacyjną.
--	---

3.4.3. Cel operacyjny 3: Zwiększenie inwestycji w innowacje.

Kolejny, Cel operacyjny **Zwiększenie inwestycji w innowacje** dotyczy wsparcia wkładu firm w aktywność innowacyjną oraz rozwoju ich działów B+R, a ponadto wskazuje na potrzebę partnerstwa oraz prowadzenia badań realizowanych w oparciu o zapotrzebowanie rynkowe. Cel ma za zadanie zwiększać możliwości finansowe przedsiębiorstw w obszarze nakładów na działalność B+R i innowacje oraz wspierać ich inwestycje niezbędne dla realizacji takiej działalności.

Dla realizacji wspomnianego powyżej celu odnotowano następujące przykłady aktywności (metoda doboru projektów jest identyczna jak w przypadku Celu operacyjnego 1):

Cel operacyjny 3. Zwiększenie inwestycji w innowacje	
Działanie strategiczne 1. Premiowanie działań realizowanych w partnerstwie	
Podmiot realizujący	Inicjatywa
AGRAPAK sp. z o.o.	Opracowanie na terenie miejscowości Łagodzin innowacyjnej technologii wytwarzania „Siary idealnej” dla cieląt i „Siary suplement diety” dla ludzi. Przedmiotem projektu jest przeprowadzenie prac badawczo-rozwojowych w celu opracowania i wdrożenia preparatów z siary bydłowej, które znajdą zastosowanie jako preparat paszowy dla cieląt i jako surowiec do produkcji suplementów diety, przy wykorzystaniu innowacyjnej w skali świata technologii przetwarzania surowca z I, II i III doju. Najważniejsze etapy prac B+R w projekcie:

	1-Opracowanie procesu przetwarzania siary w celu wytworzenia produktu weterynaryjnego i suplementów diety (Badania Przemysłowe) 2-Opracowanie metody produkcji suplementu diety i dopracowanie metody filtracji membranowej (Badania Przemysłowe) 3-Prace nad metodologią przetwarzania siary i potwierdzeniem kluczowych cech funkcjonalnych preparatu (Badania Przemysłowe) 4-Opracowanie koncepcji technicznej prototypów (Prace Rozwojowe) 5-Budowa prototypów urządzeń i wykonanie testów technologii (Prace Rozwojowe). Lider projektu wdroży do własnej produkcji innowacyjne produkty - „Siara Idealna” oraz „Siara Supplement”- będące wynikiem prac badawczo-rozwojowych, jak i technologię ich wytwarzania. Powodzenie projektu gwarantuje zaangażowanie partnerów - Akademii Wychowania Fizycznego w Poznaniu i INTERMASZ- Filtracja membranowa, a także kluczowych podwykonawców, którzy w swoich zasobach posiadają niezbędny sprzęt i wykwalifikowaną kadrę, doświadczoną w analogicznych badaniach- Instytut Chemii i Techniki Jądrowej w Warszawie. Wartość projektu wynosi 7 538 334,67 zł a dofinansowanie z RPO-Lubuskie 2020 wynosi 4 759 577,97 zł. Inicjatywa wpisuje się w Inteligentną Specjalizację województwa lubuskiego Zdrowie i jakość życia. Projekt realizuje następujące wskaźniki PRI WL: Liczba nowych tematów badawczych podjętych przez ośrodki naukowe z inicjatywy przedsiębiorstw z obszarów inteligentnych specjalizacji region; Liczba przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie na działalność innowacyjną; Liczba projektów innowacyjnych, które otrzymały wsparcie, realizowanych w konsorcjach naukowo-przemysłowych.
Sobex Sp z o.o.	Realizacja przez firmę SOBEX Sp. z o.o. w miejscowości Trzebicz projektu badawczego mającego na celu opracowanie innowacyjnego produktu – podłoża ogrodniczego o unikalnym składzie i właściwościach. Przedmiotem projektu będzie realizacja prac B+R mających na celu opracowanie: innowacyjnego produktu tj. podłoża ogrodniczego o zmniejszonej zawartości torfu wysokiego i przy udziale unikatowych komponentów (docelowo 4 warianty produktowe) oraz technologii jego produkcji. Zagadnienie technologiczne: • Identyfikacja możliwych do zastosowania składników podłoża ogrodniczego. • Opracowanie, a następnie wytworzenie kombinacji składników (mieszanek podłożowych) skomponowanych z materiałów odpadowych/poprodukcyjnych wytwarzanych przez przemysł rolniczy w woj. lubuskim i w woj. ościennych. • Badania właściwości i wydajności wytworzonych kombinacji składników (biorąc pod uwagę udział i stężenie poszczególnych komponentów i warunki kompostowania). • Opracowanie składu 4 mieszanek podłożowych - uniwersalne dla roślin ozdobnych; do iglaków, wrzosów i różaneczników; do trawników; do roślin balkonowych. • Opracowanie technologii produkcji poprzez udoskonalenie procesu kompostowania (konstrukcja prototypu instalacji pobierającej próbki do badań w trybie automatycznym, koncepcja prototypu będzie dotyczyć próbkowania, kontrolowania jakości kompostu). • Określenie optymalnego składu produktu (ograniczenie ilości torfu, zastosowanie odpadów poprodukcyjnych) i parametrów stymulujących wzrost hodowanych roślin (z uwzględnieniem zwiększenia ich wartości estetycznej). Etap I - Opracowanie koncepcji technologii wytworzenia podłoża

	ogrodniczych o określonych parametrach jakościowych oraz przeprowadzenie wielowariantowych prób technologicznych na wybranych kombinacjach składników podłożowych w skali laboratoryjnej (VI 2018 – V 2019) Etap II - Opracowanie przemysłowej technologii wytwarzania podłoży ogrodniczych poprzez weryfikację przyjętych parametrów technologicznych oraz przeprowadzenie prób w warunkach operacyjnych (VI 2019 – V 2020) Projekt będzie realizowany w formie partnerstwa z 2 podmiotami: IMAPAK Piotr Pietrasik (MŚP) oraz STEICO Sp. z o.o. Wartość projektu wynosi 2 993 818,37 zł a dofinansowanie z RPO-Lubuskie 2020 wynosi 1 735 276,79 zł. Inicjatywa wpisuje się w Inteligentną Specjalizację województwa lubuskiego Zielona Gospodarka. Projekt realizuje następujące wskaźniki PRI WL: Liczba przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie na działalność innowacyjną.
Działanie strategiczne 2. Wsparcie inwestycji przedsiębiorstw w działalność innowacyjną	
Podmiot realizujący	Inicjatywa
PMS POLSKA sp. z o.o.	Innowacyjny w skali świata hydrozespół o zwiększonej sprawności produkcji energii, jako wynik własnych prac badawczo-rozwojowych. Celem projektu jest opracowanie innowacyjnego w skali świata prototypu inteligentnie sterowanego hydrozespołu o zwiększonej sprawności produkcji energii. Efektem projektu będzie kompleksowa usługa obejmująca audyt lokalizacji, modelowanie numeryczne na każdym etapie projektowania oraz produkcję hydrozespołu. Projekt przewiduje 3 etapy, składające się z badań przemysłowych i 2 prac rozwojowych. W ramach prac B+R, poprzez wyznaczenie optymalnego układu przepływowego turbin, przebadane zostaną nowe rozwiązania generatorów synchronicznych z magnesami trwałymi. Umożliwi to opracowanie systemu inteligentnego sterowania, który na podstawie potencjału energetycznego wody/poziomu wody dostosuje optymalny system pracy hydrozespołu. Zadania 1-2 będą realizowane na terenie województwa lubuskiego, zadanie 3 na terenie województwa wielkopolskiego. Do realizacji projekt zaangażowany będzie zespół badawczy oraz kadra zarządzająca-kadra będzie posiadać niezbędne doświadczenie i wykształcenie do wykonywania powierzonych zadań i obowiązków. Wnioskodawca zamierza opracować technologię odzysku energii cieplnej z obiegu wody z układu chłodzenia hydrozespołu, która wpłynie korzystnie na docelową sprawność. Wdrożenie wyników prac B+R nastąpi poprzez uruchomienie produkcji i sprzedaż kompleksowej usługi. W ramach projektu przeprowadzone zostanie zgłoszenie patentowe z środków własnych wnioskodawcy. Proj. jest odpowiedzią na zweryfikowaną potrzebę rynku w zakresie poszerzenia dostępnych rozwiązań dla MEW oraz szansą na wygenerowanie przewag konkurencyjnych regionu w zakresie przyjętych Inteligentnych Specjalizacji - Zielona Gospodarka. Wartość projektu wynosi 11 091 627,26 zł a dofinansowanie z RPO-Lubuskie 2020 wynosi 5 787 017,01 zł. Inicjatywa wpisuje się w Inteligentną Specjalizację województwa lubuskiego Zielona Gospodarka. Projekt realizuje następujące wskaźniki PRI WL: Liczba przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie na działalność innowacyjną.
RECUMED Sp z o.o.	Opracowanie na drodze prac badawczo-rozwojowych innowacyjnej platformy do rehabilitacji przez Recumed Sp. z o.o. Celem projektu jest opracowanie innowacyjnej, kompleksowej platformy do rehabilitacji, wykorzystującej opaskę zaopatrzoną w

	czujniki elektromiograficzne (EMG), dzięki której możliwa będzie samodzielna rehabilitacja w domu. Platforma będzie wysoce konkurencyjna względem innych, obecnych na rynku, dzięki zastosowaniu czujników elektromiograficznych, charakteryzujących się dużo wyższą czułością niż stosowane obecnie kamery wideo; oraz dzięki systemowi opartemu na sieciach neuronowych, który będzie w odpowiedni sposób zasilany danymi i będzie kontrolował poprawność ruchów wykonywanych przez pacjentów. Wnioskodawca planuje przeprowadzić badania B+R, na które składają się badania przemysłowe oraz eksperymentalne prace rozwojowe. Projekt jest podzielony na 3 etapy. Etap 1 i 2 obejmuje badania przemysłowe, które zostaną zakończone osiągnięciem 5 (etap 1) oraz 6 (etap 2) poziomu gotowości technologicznej zgodnie z Technology Readiness Level (TRL). Etap 3 obejmuje eksperymentalne prace rozwojowe, które zostaną zakończone osiągnięciem 9 poziomu zgodnie z TRL, co oznacza, iż otrzymany produkt finalny jest gotowy do wdrożenia komercyjnego. Wnioskodawca współpracuje z wykwalifikowaną kadrą, która gwarantuje odpowiednią wiedzę i doświadczenie w zakresie metod leczenia opartych na bazie technologii medycznych oraz wysoko zaawansowanych usług medycznych stosowanych w rehabilitacji, które wpisują się w regionalne inteligentne specjalizacje. Dodatkowo, Wnioskodawca planuje podjąć współpracę z ITLIGENT GROUP, spółką posiadającą doświadczenie w kompleksowej obsłudze projektów informatycznych. Wartość projektu wynosi 5 007 550,00 zł a dofinansowanie z RPO-Lubuskie 2020 wynosi 3 583 294,70 zł. Inicjatywa wpisuje się w Inteligentną Specjalizację województwa lubuskiego Zdrowie i jakość życia. Projekt realizuje następujące wskaźniki PRI WL: Liczba przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie na działalność innowacyjną; Liczba przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie na uruchomienie lub doposażenie działów B+R.
I.M.C. ENGINEERING POLAND sp. z o.o.	Rozwój firmy I.M.C. Engineering Poland przez etap III rozbudowy zakładu w Gorzowie Wlkp. i wdrożenie innowacyjnych teleskopowych ramion spawalniczych. Przedmiotem projektu jest budowa hali produkcyjnej wraz z halą utrzymania ruchu oraz inwestycja w środki trwałe i wartości niematerialne i prawne, która umożliwi firmie I.M.C. wdrożenie do swojej oferty nowych i udoskonalonych produktów i usług: - teleskopowego ramienia spawalniczego (innowacja na skalę świata), - usługi spawania specjalnego (innowacja na skalę świata), - dwuosiowej ramy wózka tocznego z zastosowaniem do wózków osobowych pojazdów szynowych (innowacja na skalę kraju), - czterosiowego podwozia dźwigu samojezdnego 100t z materiału S700MC (innowacja na skalę regionu), - obrotnika łańcuchowego przeznaczonego do manipulowania długimi elementami (innowacja na skalę regionu). Zakres rzeczowy projektu obejmuje: 1. Rozbudowę zakładu produkcyjnego Wnioskodawcy w Gorzowie Wlkp., polegającą na budowie hali produkcyjnej oraz hali utrzymania ruchu. 2. Zakup środków trwałych: • elementy niezbędne do skonstruowania teleskopowego ramienia spawalniczego, • system wyciągów stanowiskowych z filtrami, • suwnica 16T z zasilaniem 72 mb, • suwnica 8T z zasilaniem 72 mb, • suwnica 5T, • stanowiska spawalnicze - 6 kompletów, • spawarki - 6 szt. 3. Zakup środka trwałego oraz wartości niematerialnych i prawnych: • system do diagnostyki, pomiarów i kalibracji maszyn wraz z oprogramowaniem. Wartość projektu wynosi 6 120 402,34 zł a dofinansowanie z RPO-Lubuskie 2020 wynosi 2 029 769,98 zł.

	Inicjatywa wpisuje się w Inteligentną Specjalizację województwa lubuskiego Innowacyjny Przemysł. Projekt realizuje następujące wskaźniki PRI WL: Liczba przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie na działalność innowacyjną.
Zachodnia Izba Przemysłowo-Handlowa	Projekt dofinansowany w ramach RPO-L2020 pt. „Z bonem po innowacje!”. Celem projektu jest wsparcie działalności innowacyjnej lubuskich MŚP poprzez udzielenie wsparcia w formie bonu na realizację projektu badawczo – rozwojowego. Budżet projektu wynosi 585 980 zł w tym dofinansowanie 495 553 zł. Inicjatywa wpisuje się w Inteligentną Specjalizację województwa lubuskiego Innowacyjny Przemysł. Projekt realizuje następujące wskaźniki PRI WL: Liczba przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie na działalność innowacyjną.
Działanie strategiczne 3. Rozwój działów B+R i laboratoriów w przedsiębiorstwach oraz ich wyposażenie w specjalistyczny sprzęt i oprogramowanie projektowe	
Podmiot realizujący	Inicjatywa
HOLOLAB sp z o.o.	Prace rozwojowe nad stworzeniem prototypu systemu informatycznego do optymalizacji procesów produkcyjnych w technologii rozszerzonej rzeczywistości. Przedmiotem projektu będą prace rozwojowe nad stworzeniem prototypu nowego produktu – systemu informatycznego do optymalizacji procesów produkcyjnych w technologii rozszerzonej rzeczywistości na okularach holograficznych (ARHG). Opracowany na podstawie prototypu system informatyczny wykorzystamy w działalności gospodarczej poprzez udzielanie na niego licencji firmom produkcyjnym, które wdrożyły oprogramowanie ERP SAP Business One. Zakres rzeczowy projektu obejmuje wydatki na: - wynagrodzenia osób zatrudnionych przy realizacji prac rozwojowych w projekcie -zakup aparatury naukowo-badawczej do przeprowadzenia prac (sprzęt IT oraz oprogramowanie), - wynajem aparatury (maszyn produkcyjnych) i powierzchni laboratoryjnej (hali produkcyjnej i magazynowej), - koszty uzyskania ochrony wzoru przemysłowego -koszty pośrednie, w tym wynagrodzenia personelu zarządzającego projektem. Projekt podzielono na 4 etapy trwające łącznie 24 miesiące. Zrealizowane będą prace rozwojowe prowadzące do zdefiniowania parametrów wymagań, stworzenia makiety funkcjonalnej i opracowania specyfikacji funkcjonalno-technicznej prototypu. Stworzone zostaną wersje testowe poszczególnych modułów prototypu systemu do optymalizacji procesów produkcyjnych w technologii ARHG w postaci aplikacji na okulary holograficzne oraz aplikacji serwerowej. Wartość projektu wynosi 7 480 957,15 zł a dofinansowanie z RPO-Lubuskie 2020 wynosi 4 162 945,06 zł. Inicjatywa wpisuje się w Inteligentną Specjalizację województwa lubuskiego Innowacyjny Przemysł. Projekt realizuje następujące wskaźniki PRI WL: Liczba przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie na działalność innowacyjną; Liczba przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie na uruchomienie lub wyposażenie działów B+R; Liczba przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie informacyjne, doradcze lub finansowe na zabezpieczenie wytwarzanej własności intelektualnej.
VOIT POLSKA sp. z o.o.	Utworzenie laboratorium defektoskopii rentgenowskiej w firmie Voit. Projekt pt. „Utworzenie laboratorium defektoskopii rentgenowskiej w firmie Voit Polska sp. z o. o.” wynika z długofalowej strategii i jest kolejnym etapem rozwoju firmy Voit Polska sp. z

	o. o. jako nowoczesnego zakładu produkującego precyzyjne odlewy ciśnieniowe ze stopów aluminium na potrzeby globalnego przemysłu motoryzacyjnego. Ma na celu wzmocnienie potencjału własnej działalności badawczo-rozwojowej firmy poprzez umożliwienie wykonywania badań w zakresie defektoskopii rentgenowskiej na potrzeby projektowanych nowych innowacyjnych detali. Laboratorium defektoskopii rentgenowskiej zostanie wyposażone w następujące urządzenia i stanowiska: 1. System do wykonywania zdjęć rentgenowskich z opcją tomografii komputerowej i oprogramowaniem umożliwiającym detekcję oraz wizualizację defektów – 1 szt. 2. Stanowisko do badania stopnia zagazowania kąpieli metalowej – 1 szt. Prowadzone w laboratorium za pomocą zakupionego sprzętu badania pozwolą na detekcję nieciągłości materiału takich jak pory, jamy osadowe, wtrącenia oraz zapewnią wizualizację tych defektów. Nieniszczące badania radiologiczne promieniami X lub tomografia komputerowa weryfikujące strukturę odlanego detalu są niezbędne do oceny poprawności założeń konstrukcyjnych i parametrów procesu ciśnieniowego odlewania aluminium. Umożliwi to szybkie wdrażanie nowych wyrobów na rynek i zapewni firmie Voit Polska sp. z o. o. przewagę konkurencyjną na globalnym rynku samochodowym. Wartość projektu wynosi 1 322 167,16 zł a dofinansowanie z RPO-Lubuskie 2020 wynosi 487 721,07 zł. Inicjatywa wpisuje się w Inteligentną Specjalizację województwa lubuskiego Innowacyjny Przemysł. Projekt realizuje następujące wskaźniki PRI WL: Liczba przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie na uruchomienie lub doposażenie działów B+R.
GALVANIKA Sp. z o.o.	Inwestycje w infrastrukturę B+R firmy Galvanika Sp z o.o. Projekt firmy Galvanika Sp z o.o. dotyczy przeprowadzenia inwestycji polegającej na zakupie infrastruktury badawczo – rozwojowej. Zasadniczym aspektem są poszukiwania przez firmę rozwiązań w zakresie zabezpieczenia antykorozyjnego umożliwiające jak najpełniejszą ochronę w tym zakresie. Istotą planowanego projektu jest idea przeprowadzenia badań w zakresie optymalnego przygotowania detali konstrukcyjnych przed nakładaniem poszczególnych powłok zabezpieczenia antykorozyjnego oraz optymalizacja procesu nakładania powłok Zn, Zn – Ni pozwalających na najlepsze przygotowanie detali konstrukcyjnych przed dalszymi etapami zabezpieczenia antykorozyjnego w tym przed malowaniem KTL i spełniające przy tym restrykcyjne normy branży motoryzacyjnej. Planowane prace badawczo- rozwojowe będą prowadzone z myślą wypracowania optymalnych rozwiązań przede wszystkim dla branży motoryzacyjnej. Jednak szeroka tematyka i zakres planowanych badań pozwoli na wykorzystanie wyników także w innych przemysłowych branżach np. w przemyśle maszynowym i obróbki metalu. Głównym elementem infrastruktury badawczej będzie linia technologiczna do nakładania powłok Zn i Zn-Ni. Ponadto w ramach projektu planowany jest zakup niezbędnego oprogramowania do sterowania procesem i pozwalającego na monitorowanie parametrów procesu galwanizacji w czasie rzeczywistym. Realizacja projektu przyczyni się do zapewnienia zaplecza technicznego i technologicznego, niezbędnego dla prawidłowej realizacji prac B+R. Zakupione urządzenia będą służyć firmie w zakresie bieżących prac laboratoryjnych. Wartość projektu wynosi 6 734 865,00 zł a dofinansowanie z RPO-Lubuskie 2020 wynosi 3 011 525,00 zł.

	Inicjatywa wpisuje się w Inteligentną Specjalizację województwa lubuskiego Innowacyjny Przemysł. Projekt realizuje następujące wskaźniki PRI WL: Liczba przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie na uruchomienie lub doposażenie działów B+R; Liczba przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie na działalność innowacyjną.
Departament Rozwoju Regionalnego Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego	W 2017 r. w ramach prac związanych ze zmianą Kontraktu Terytorialnego nastąpiło opracowanie <i>Stanowiska negocyjacyjnego Zarządu Województwa Lubuskiego dotyczącego zmiany zakresu i treści Kontraktu Terytorialnego dla Województwa Lubuskiego</i>. Podpisanie Aneksu Nr 2 do Kontraktu Terytorialnego dla Województwa Lubuskiego nastąpiło 30 maja 2017 r. W Aneksie dopisano na listę przedsięwzięć podstawowych przedsięwzięcie "Rozwój technologii kosmicznych w województwie lubuskim". Fakt ten stanowił genezę podjęcia inicjatywy opracowania koncepcji Parku Technologii Kosmicznych.
Działanie strategiczne 4. Uproszczenie procedur aplikowania o środki	
Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego / Departament Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym	W celu usprawnienia wdrażania 2017 r. przyjęto kwartalne plany naprawcze. Działania te miały na celu monitorowanie stanu kontraktacji i certyfikacji środków w ramach Programu. W przypadku stwierdzenia opóźnień w wydatkowaniu środków bądź niedostatecznego poziomu kontraktacji i certyfikacji, rekomendowano działania na rzecz poprawy efektów w tym zakresie tj. m.in.: ogłaszanie dodatkowych naborów, zwiększanie alokacji w ramach poszczególnych konkursów w przypadku wpłynięcia większej liczby wniosków, uproszczenia procedur naboru, przyspieszenie procedowania w ramach trybu pozakonkursowego, opracowano katalog najczęściej pojawiających się błędów oraz harmonogram szkoleń dla wnioskodawców i beneficjentów, wprowadzenie preferencji dla projektów krótszych, comiesięczne harmonogramy wniosków o płatność, zwiększenie poziomu koniecznej do rozliczenia zaliczki dla otrzymania wypłaty kolejnej transzy, ograniczenie trybu „zaprojektuj i wybuduj”, upowszechnienie organizowania konkursów w formule rund konkursowych, cykliczne spotkania kierowników wydziałów dotyczące usprawnienia rozliczania wydatków, wdrożenie nowych rozwiązań w zakresie kontroli, spotkania z przedstawicielami Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT) oraz z Beneficjentami. W zakresie wniosków o płatność Instytucja Zarządzająca (IZ) dokłada wszelkich starań, aby realizacja zadań związanych z weryfikacją wniosków przebiegała płynnie. Projekty są monitorowane pod względem terminowości składanych przez beneficjentów wniosków/korekt. W przypadku opóźnień, beneficjentów telefonicznie oraz za pośrednictwem systemu SL2014 są informowani o konieczności złożenia dokumentów. Zostały wprowadzone także usprawnienia mające na celu ograniczenie częstotliwości i ilości składanych przez beneficjentów dokumentów. . Prócz wymienionych powyżej działań IZ w celu usprawnienia wdrażania RPO-L2020 w 2017 roku przyjęła także cztery plany naprawcze (po jednym na kwartał) Plan przyspieszenia kontraktacji oraz certyfikacji w ramach RPO-L2020.
Działanie strategiczne 5. Stosowanie systemu popytowego na badania realizowane przez sektor nauki	
"ZIELONY HORYZONT" sp z o.o.	"Lubuski trawnik marzeń dla każdego" jest projektem badawczo-rozwojowym, który poprzez ścisłą współpracę dwóch lubuskich przedsiębiorstw MŚP, wspólne wypracowanie spójnej koncepcji w kooperacji z pracownikami naukowymi, został

	doprowadzony do poziomu gotowości technologicznej TRL2. Partnerzy przygotowali projekt, którego przedmiotem są badania, opracowanie technologii oraz składu surowcowego substratów, z wykorzystaniem surowców oraz odpadów biodegradowalnych, a także budowa prototypów urządzeń do aplikacji mieszaniny substratów jako podłoża do zakładania i regeneracji trawników. Zakres projektu obejmuje realizację czterech etapów. W dwóch pierwszych (badania przemysłowe), będą zrealizowane zadania, doprowadzające technologię do VI poziomu TRL: - opracowanie wstępnych mieszanek substratów i traw oraz badania wazonowe w warunkach laboratoryjnych, - zaprojektowanie i budowa wczesnych prototypów w skali mini oraz przetestowanie ich w warunkach zbliżonych do rzeczywistych, sprawdzających skuteczność aplikacji mieszanek substratów jako podłoża, - badania wazonowe w skali zbliżonej do rzeczywistej, uzasadniające kontynuację projektu w fazie prac rozwojowych. Dwa kolejne etapy uzasadnią zdolność komercyjacyjną innowacji: - zaprojektowanie oraz budowa prototypów w skali maxi oraz przetestowanie skuteczności aplikacji substratów oraz nasion w środowisku operacyjnym, - badania wazonowe zaaplikowanych mieszanek w różnych wariantach uprawowych (powierzchnia badanych upraw ok. 3 ha), - przygotowanie dokumentacji wykazującej osiągnięcie IX poziomu gotowości technologicznej, czyli gotowości do wdrożenia, poprzez dywersyfikację oferty produktów i usług partnerów w projekcie. Spółki nawiązały współpracę z uczelniami wyższymi (Uniwersytet Zielonogórski, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny) oraz centrami innowacji (Gorzowski Ośrodek Technologiczny, Centrum Przedsiębiorczości i Transferu Technologii UZ, Lubuski Ośrodek Innowacji i Wdrożeń Agrotechnicznych w Kalsku). Pozwoli to na skuteczny transfer wiedzy do gospodarki oraz zwiększy efektywność podjętych w ramach projektu działań. Wartość projektu wynosi 1 704 590,46 zł a dofinansowanie z RPO-Lubuskie 2020 wynosi 1 082 460,97 zł. Inicjatywa wpisuje się w Inteligentną Specjalizację województwa lubuskiego Zielona Gospodarka. Projekt realizuje następujące wskaźniki PRI WL: Liczba przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie na działalność innowacyjną; Liczba nowych tematów badawczych podjętych przez ośrodki naukowe z inicjatywy przedsiębiorstw z obszarów inteligentnych specjalizacji regionu.
--	---

Wdrażanie Programu Rozwoju Innowacji w 2017 r. odbywało się dla wszystkich wyznaczonych celów strategicznych, w kontekście których realizowano wielorakie działania. Pewną część aktywności można przyporządkować do więcej niż jednego celu operacyjnego lub działania strategicznego. W szczególności należą do nich przedsięwzięcia realizowane w dziedzinach związanych z podnoszeniem poziomu wykształcenia i zdobywania kwalifikacji. Efekty realizacji projektów związanych z PRI będą lepiej widoczne w następnych latach. Obecnie zauważalne jest rozpoczęcie realizacji licznych projektów i aktywności różnych podmiotów realizujących swoje działania w obszarze innowacji. Zauważono znaczną

poprawę realizacji wielu wskaźników PRI oraz RPO-L2020 w 2017 r. wynikającą z dynamicznego procesu podpisywania umów z beneficjentami RPO - Lubuskie 2020.

4. Wnioski wynikające z realizacji PRI w 2017 r.

- I. Realizacja projektów lub działań w obszarach inteligentnych specjalizacji często wymaga łączenia potencjałów przedsiębiorstw, jednostek naukowych, centrów badawczo-rozwojowych lub instytucji szkoleniowych. Wspólne działanie tych podmiotów z pewnością podniesie poziom innowacyjności regionu oraz realizacji obszarów inteligentnych specjalizacji. Przyczyni się to również do większej liczby realizowanych projektów w ramach środków UE. Wskazane są zatem działania integrujące i aktywizujące wspólną realizację przedsięwzięć.
- II. Wartość dostępnej alokacji w ramach poszczególnych naborów dla Działania 1.1. RPO-L2020 jest większa od wartości umów o dofinansowanie projektów. Może to wynikać z niskiej jakości składanych wniosków oraz braku wystarczającego potencjału wśród przedsiębiorstw do spełnienia kryteriów oceny warunkujących otrzymanie wsparcia. Liczba projektów rekomendowanych do dofinansowania z RPO-L2020 w ramach Działania 1.1 może być zwiększa, w przypadku lepszej jakości wniosków (m.in. poprzez odpowiednie uzasadnienie planowanego do realizacji przedsięwzięcia, spełnienie kryteriów oceny formalnej, kryteriów oceny merytorycznej) składanych w odpowiedzi na ogłaszane nabory.
- III. Badania statystyczne wykazały nowe dziedziny o potencjale innowacyjnym. W przyszłości należy rozważyć analizę tych sektorów w kontekście procesu przedsiębiorczego odkrywania. Na podstawie wskaźnika pn. "przychody ze sprzedaży produktów innowacyjnych na eksport w % przychodów ze sprzedaży produktów innowacyjnych ogółem w 2016 r." można wskazać kolejne dziedziny jako obszary o wysokim potencjale innowacyjnym:
 - produkcja wyrobów farmaceutycznych,
 - produkcja wyrobów tekstylnych,
 - produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych,
 - produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych.

Natomiast przeprowadzone przez Departament Przedsiębiorczości i Strategii Marki badania ankietowe lubuskich przedsiębiorców, wskazały na wzrastający potencjał przedsiębiorstw i podmiotów w obszarze technologii kosmicznych, medycyny kosmicznej, a także technologii informacyjno – komunikacyjnych.

IV. Największy odsetek przedsiębiorstw innowacyjnych notuje się w populacji przedsiębiorstw dużych, o liczbie pracujących powyżej 249 osób, spośród których ponad połowę stanowiły podmioty prowadzące działalność innowacyjną. Jednakże takich podmiotów w województwie jest stosunkowo niedużo. Działania innowacyjne prowadzone są również przez średnie przedsiębiorstwa. Sytuacja województwa w tym obszarze jest specyficzna, z uwagi na fakt, iż firmy duże i średnie są najmniej liczącą grupą wśród przedsiębiorstw. W województwie lubuskim w 2016 r. znajdowało się 111 756 podmiotów wpisanych do rejestru REGON, wśród których według kryterium liczby pracujących, w przedziale 0 - 9 pracujących było 107 032 przedsiębiorstw, w następnej grupie 10 - 49 zatrudnionych 3 882 przedsiębiorstw, w zakresie 50 - 249 pracowników 752 firm, w skali pomiędzy 250 - 999 pracujących 82 podmioty oraz w grupie 1000 i więcej zatrudnionych było 8 przedsiębiorstw.

V. Województwo lubuskie ma mniejszy potencjał do wytwarzania innowacji, natomiast charakteryzuje się wysokimi wskaźnikami do stosowania rozwiązań innowacyjnych funkcjonujących w otoczeniu, o czym może świadczyć wysoki wskaźnik udziału przychodów netto ze sprzedaży produktów w przedsiębiorstwach należących do działów PKD zaliczanych do wysokiej i średnio wysokiej techniki w ogóle przychodów netto ze sprzedaży produktów.

W województwie lubuskim udział podmiotów wysokiej i średnio-wysokiej techniki w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego jest nieco niższy niż średnio w kraju. W 2016 r. ukształtował się na poziomie 15,0% (14,4% przed rokiem), wobec 16,7% (16,3% przed rokiem) w kraju. W 2016 r. przychody netto ze sprzedaży produktów w przedsiębiorstwach należących do działów PKD zaliczanych do wysokiej i średnio-wysokiej techniki stanowiły 39,9% przychodów netto ze sprzedaży produktów. Był to jeden z wyższych wskaźników w kraju (wyższy udział notowano w województwach: dolnośląskim (58,5%), śląskim (46,0%) i podkarpackim (44,3%) wobec średniej wartości w kraju równej 34,8%.

5. Rekomendacje w zakresie planowania działań.

L.p.	Rekomendacja	Adresat rekomendacji (instytucja/instytucje odpowiedzialne za wdrożenie rekomendacji)	Sposób wdrożenia (syntetyczne przedstawienie sposobu wdrożenia rekomendacji)	Termin realizacji (planowana data wdrożenia rekomendacji w kwartałach)
1.	W dalszym ciągu konieczna jest promocja Inteligentnych Specjalizacji w regionie oraz możliwości, jakie daje dofinansowanie projektów w ramach RPO-L2020 w obszarze innowacyjności i inteligentnych specjalizacji. Rekomendacja powiązana z wnioskiem nr I i II.	1. Departament Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym 2. Departament Rozwoju Regionalnego – Główny Punkt Informacyjny o Funduszach Europejskich	Rekomendacja powinna być wdrożona poprzez szkolenia realizowane przez Departamenty UMWL, konferencje związane z tematyką innowacyjności.	Działania realizowane w sposób ciągły.
2.	Zwiększenie świadomości mieszkańców województwa, przedsiębiorców i innych podmiotów działających w obszarze innowacji na temat inteligentnych specjalizacji, korzyści płynących z ich realizacji oraz wartości dodanej działań innowacyjnych. Rekomendacja powiązana z wnioskiem nr I i II.	1. Departament Przedsiębiorczości i Strategii Marki 2. Departament Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym 3. Departament Rozwoju Regionalnego – Główny Punkt Informacyjny o Funduszach Europejskich	W ramach działań promocyjnych oraz prowadzonych spotkań z przedsiębiorcami należy uwzględniać tematykę związaną z inteligentnymi specjalizacjami oraz Programem Rozwoju Innowacji. Działanie takie powinno przyczynić się do wzrostu świadomości w regionie na temat PRI i inteligentnych specjalizacji.	Działania realizowane w sposób ciągły.
3.	Konieczność uzyskania dodatkowych informacji na temat działalności innowacyjnej lubuskich przedsiębiorców, nowych dziedzin innowacji w regionie oraz ewentualna aktualizacja PRI w tym zakresie. Rekomendacja powiązana z wnioskiem nr III.	1. Departament Przedsiębiorczości i Strategii Marki 2. Departament Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym	Rekomendowane jest dalsze badanie przedsiębiorców w kontekście ich działalności innowacyjnej w celu kontynuacji procesu przedsiębiorczego odkrywania	Działania realizowane w sposób ciągły.
4.	Prowadzenie działań promocyjno – informacyjnych na temat możliwości pozyskania dofinansowania w ramach krajowych programów operacyjnych. Rekomendacja powiązana z wnioskiem nr I.	1. Departament Rozwoju Regionalnego – Główny Punkt Informacyjny o Funduszach Europejskich	Należy nadal promować możliwości uzyskania dofinansowania w ramach krajowych programów operacyjnych celem uzyskania wyższej absorpcji środków z tych źródeł przez lubuskich beneficjentów.	Działania realizowane w sposób ciągły.

Wnioski IV i V dotyczą analizy danych statystycznych. i są poza obszarem aktywności UMWL.

6. Załączniki.

1. Działalność innowacyjna w województwie lubuskim w 2016 r. na podstawie danych statystycznych statystyki publicznej. Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, sierpień 2018 r.